

2. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

FŐMUNKATÁRS
MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, JANUÁR 13.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ..... 16 korona.
Félévre ..... 8 korona.
Negyedévre ..... 4 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 80 fillérrel
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is csatolandó.

A BUDAI VÁRPALOTA.

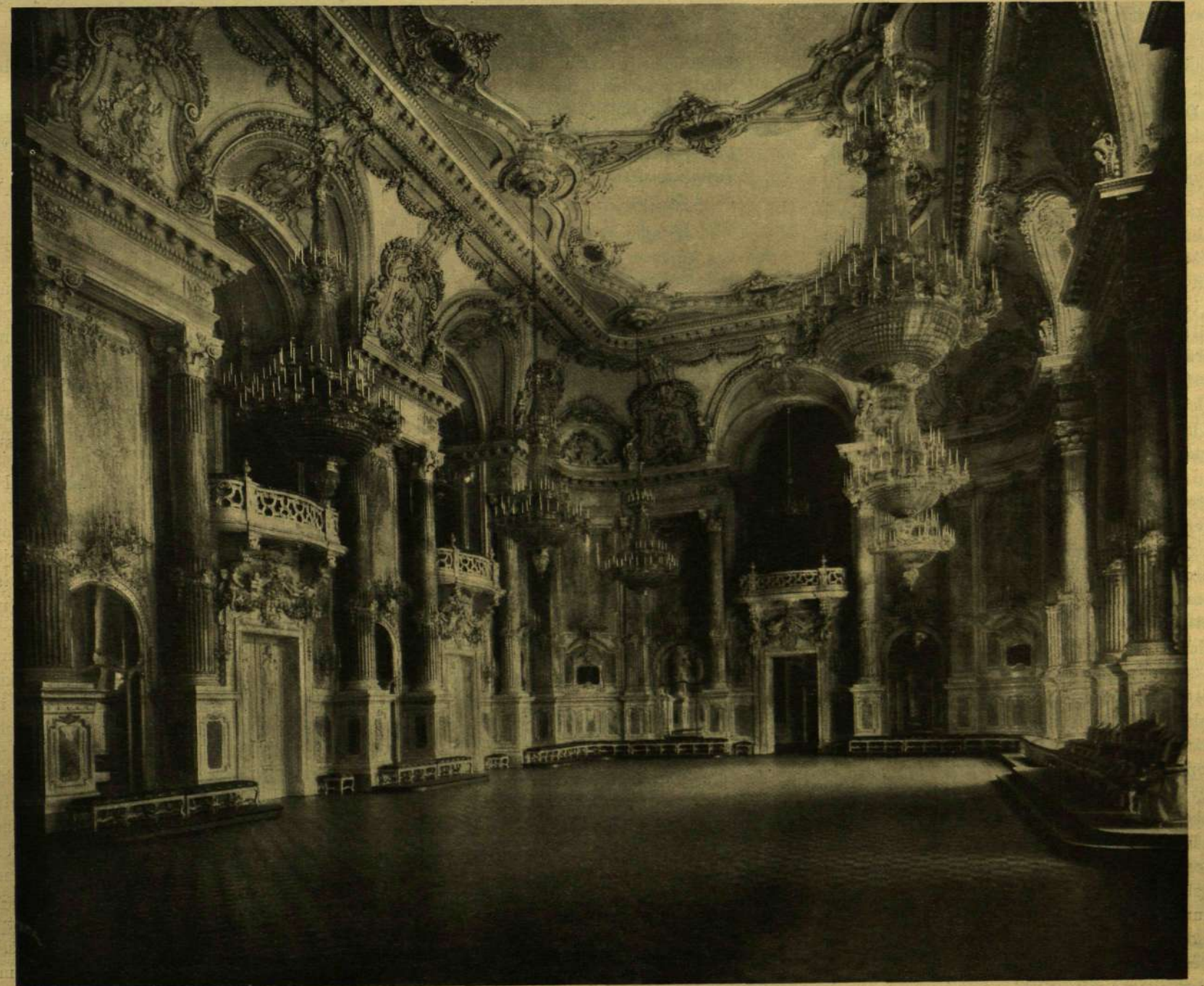
FERENCZ JÓZSEF Ő Felségének van gyönyörű háza Budapesten, a Kigó-téren, de azért, ha itt mulat is magyar rezidenciájában, a király nem a maga házában lakik. Vagy legalább is nem olyanban, a mely az ő nevéen áll a telekkönyvben. A királynak is van háziura.

Nem olyan, a ki stájerol. Az ő háziura egy örökké élő dicsőség, egy ragyogó klenódium: a Magyar Szent Korona.

Ez a budavári királyi palota telekkönyvi tulajdonosa. Egyéb ingatlanmal nem is szerepel semmiféle telekkönyvben. De ezt a ragyogó, hatalmas nagy házat az ő nevére építették, még pedig előlegből. A költségeit, ugyanis az állam

adta kölcsön és esztendei részletekben vonják le a szép milliókat a ezivillistából. Ekkora előlege aligha van még valakinek ezen a kerek világon, de olyan helyen is van, hogy nem kell miatta aggódni. Jó pénz.

Akkora darab földön, mint Magyarország, nincs olyan kevés királyi palota sehol egész Európában, mint nálunk. Az angol királynak,

TÁNCZTEREM A BUDAI KIRÁLYI VÁRPALOTÁBAN. — Weinwurm fényképs.

LAKÁJ A BUDAI KIRÁLYI VÁRPALOTÁBAN.

a muszka czárnak, az olasz királynak egész sereg a palotája. A francia köztársaság földje is sűrűn meg van hintve fejedelmi várakkal, palotákkal meg kastélyokkal, a melyek eszázrok meg királyok számára épültek és hogyha a monarchiák elfogytak is, az épületek megmaradtak. Úgy kell lenni, hogy ezeknek jobb fundamentumot raktak, mint a trónoknak.

Sok palotája, kastélya van az osztrák császárnak is. Talán épen ezért van a magyar királynak olyan kevés. Igazi királyi palota — a gödöllői csak kastély — nincsen több a Kárpátok és az Adria között a budai váraknál.

De ha csak ez egy van is, kevésnek nem érezzük. Nemesak azért, mert ennek az egynek is többször sötétek az ablakai, mint világosak, de még inkább azért, hogy hatalmasabb, szebb királyi palota ennél olyan országban se akad, a hol minden nagyobb város szélére vagy közepébe építettek egyet. Páratlan a fekvése, páratlan a nagysága, káprázatos a berendezése. A bécsi Burg, a berlini Schloss, a római Kvirinál ott áll a város zajos forgatagában: a mi királyi palotánk mintha koronája lenne Budapestnek, ott emelkedik fölötté a Várhegy homlokán. Már a fekvése is olyan, hogy szinte nem is lakhatik benne más, mint fejedelem. De ez aztán nagyon elhalkhat benne.

Leírni a budavári palota ékességeit, fölösleges lenne. Nem olyan kép az, hogy tintával meg lehetne festeni. De abból az alkalomból, hogy most élet van, még pedig ugyancsak mozgalmos élet a palotában, egynehány termék bemutatjuk a fotográfiáját és a képek között egyen azt is, milyen a királyi terített asztal. Ezen a képen az a nevezetes, hogy olyan alkalommal mutatja a királyi asztalt, mikor két uralkodónak terítették rajta. A mi királyunknak, meg a nála vendégségben járt német császárnak. Ennél az asztalnál mondotta Vilhelmus Imperátor azt a nevezetes felkőszöntőt, a mely úgy megmozgatta annak idején a magyar szíveket.

Ha nem is fejedelmiek, de vendégei vannak mostanában is a királyi asztalnak. Magyar és osztrák delegátus urak üldölnék körülötte a munkájuk után. Semmi kétség benne, hogy finom kosztót kapnak, de bizonyos, hogy az ebédjüknél mégis drágább a munkájuk. Adja Isten, hogy a mibe kerül, megérje.

MINT A ROHANÓ TŰZ...

Mint a rohanó tűz, törjek én szivedbe, Űszkőket dobálva, szikrákat lehelve, Rombolások részeg dalát énekelve. Vad ostromomnak szived meghajoljon. Megöljek mindent, a mi benne élt, Felperzsélem emlékid temetőjét És letiporjak minden szenvedélyt. Lázadó vágyad rabommá alázzam, Szívárvány lelked minden gondolatját Én elraboljam és én leigázom. Elégessen a multak múmiáit, Elásott, véres, drága kincsedet — S az elhamvasztott romhegyek felett Ragyogjak én, az omladék fölébe Egy új isten dicsőretére épült Templom sugárzó belsejébe, Az olthatatlan, szent oltári tűz!

Mint egy ujjongó, győzelmes napisten, Úgy törjek én szivedbe diadallal Izzó, hatalmas, győzedelmi dallal! Sötét szemednek én adjak világot S mely elalélt a pusztá temetőkön, Lelkedbe szórjam azt a sok gyönyört, Mi ott fakadt a képzelet-mezőkön. Jöjjön a csók, a kacagás, a dal, Jöjjön az álomok hétszínű csapatja, Jöjjön a láz, a nagy, a fiatal És jöjjenek búbják és esudák. Olyan legyen elnémult, csüggeteg Szived, mint fáradt, tompa tél után A kikeletre ébredt rengeteg, Honnan élet zenéje ront elő — S felette álljak tündökölve majd Én a teremté, a csodátevő Erős, hatalmas, ujjongó napisten!

Mezey Sándor.

SENKI.

Leányfejet rajzoltam egy papírra.

— Ez, lám, a nő, — így szólt szegény anyám, A kit önkéntelen, mindig lerajzolsz; Mondd meg, fiam, ki ez, miféle lány?

— Óh senki, senki, — mondom én nyugodtan És ő olyan kétkedve néz reám. — Fiam, mért nem vagy őszintébb anyádhoz, Mért titkold, ki ez, miféle lány?

— Óh, senki, senki, — mondom újra halkán S ő azt hiszi, hogy megcsalom talán.

... Pedig, ha tudná, mily sivár igazság! Hogy most már senki nékem ez a lány!

Zsoldos László.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Írta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

A bárónak hirtelen komolyra hosszabbodott meg az arca és így folytató: — De ha te ilyen ravasz vagy, Bubenik, akkor én egy fogas kérdést intézek hozzád. Az apósomnak kétezer forintot kell küldennem, még pedig mindjárt holnap, azután nekem is szükségem van egy-két ezer forintra az installációhoz, adj hamar tanácsot, honnan szerezzem meg?

— Vegyen föl a takarékpénztártól. — Ott már kimerítettem a hitelemet. — Úgy ám, de fölfrissült azóta. — Mitől? — Hát a prágai örökség kutya? — kérdezte Bubenik, kedveskedően pislogva. — Nem kutya, — felelte a báró. — Hanem a kutyák kezén van, Bubenik. Prókátorok kezén. Pör alatt.

Bubenik erre sem jött zavarba. — Próbáljunk a vagyinai zsidótól kérni, van annak elég.

— No, az nekem is eszembe jutott, csakhogy már két év előtt. Azóta mindig azt csinálom, de már nem lehet többé.

— Akkor azután nincs más hátra, — vélte Bubenik, — össze kell hívni a főköte-örököt. Kopereczky fölszisszent ettől a szótól, mint a kít a kigyó esipett meg.

— A főköte-örököt? — dadogta és szemei kitérültek a rémülettől. — Nem, nem Bubenik. Műljék el tőlem ez a keserű pohár. Gyengék az idegeim, nem bírom a nősírás. Isten úgy segítjen, nem bírom meg.

— Pedig más mód nem igen van... Kopereczky dühösen száguldott fel s alá a szobában, egyszer megállt Malinka előtt s felsóhajtott: «Inkább lopnám azt a pénzt, inkább lopnám», majd megint végigmérte a szobát vagy négyszer és agyoncsapott a tenyerével egy pókot a falon, mely játszi kedvvel ereszkedett alá mennyezeti hálójából egy finom szálon, azután tompa, sötét hangon egyezett bele mindenne.

— Hát csak csináld meg, Bubenik, de úgy, hogy minél kevesebb bajom legyen. Vigyázz, Bubenik! Úgy csináld, hogy meg ne öljenek. Malinka valami különösöt sejtett. Élénk képzelő-tehetsége csodálatos módon színezte ki e titokzatosnak látszó útját a pénzszerzésnek. Lelkiismerete megmozdulni készült. Itt most valami rendkívüli történik. Meglehet büntény, de bizonyosan valami borzasztó. Csak legalább azt tudná, mik azok a főköte-örök.

Pedig igen egyszerű volt a dolog. A Kopereczky-családra egy ereklye maradt az Anjoukirályok korából, egy főköte, vagy a mint abban az időben nevezték magyarul, *csepezz*, melyet állítólag a Kopereczkyek egyik ósanyja, született Omode Orsolya azon udvari szertartás alkalmával viselt, midőn Róbert Károly királyunk kis fiát, Lajost, a szent keresztvízre tartotta. E komaságnak a fényből táplálkozott a Kopereczky-család hiúsága századok óta egész máig, annál is inkább, mert a kereszt-gyerekből lett a legnagyobb magyar király. Rosz nyelvek ugyan azt állítják, hogy Kopereczkyné nem a Lajos gyereknél volt a keresztanyja, hanem csak az Endréé, a ki aztán a Nápolyi Johanna gonosz körmei közé került. Hanem iszen ez is még valami, csakhogy még rosztabb nyelvek ezt se hiszik. Hogy azt mondják, mese az egész. És hogy a Kopereczkyek még abban az időben majmok voltak Borneóban és a fákon laktak, nem-

hogy a visegrádi királyi palotában hivatkozhatlak volna.

Bizony most már, annyi idő múltán nehéz eldönteni, ott volt-e, nem volt-e ott Orsolya asszony, hanem a főköte és az adósság, a mibe állítólag akkor verte magát a Kopereczky-család, színyalóság. A főköte megvan mai napig is, még pedig Krapezen van, a kastély ügynevezett kék szobájában, egy három lakattal elzárt nehéz vasládában. Kétségtelen, hogy a főköte szövegje most már nem sokat érhet, a fazonja is meglehetősen kimehetett a divatból azóta, Vilmácska tudom fel nem tenné a fejére száz forintért sem, ha tudna is róla, de nem tud, mert a főköte létezése családi titok, a «végső forrás», mivelhogy a főköten azon a bizonyos keresztelési napon húsz darab szurokfekete színű keleti gyöngy pompázott, melyekből kettőt Kopereczky Márton Mátyás király fiatal nejének, ama bizonyos Podjebrád kisasszonynak ajándékozott, a kít a király Trencsénben vett át a követektől. Kettőt Kopereczky István adott oda 1573-ban Turzó Borbálának egy eskőért. (De lett abból kettő is.) Három a mohácsi csatában elesett Kopereczky Gábor kalpagforgóján pusztult el. Elvitték a törökök s a török kincstárból valami módon az angolokhoz került (hiszen a mi érték, minden oda kerül végezetül) és ez idő szerint az angol korona gyöngyei között foglal helyet. Most már csak tizenhárom gyöngy maradt a főköten. Mindenféle nagy szerencsétlenségek kezdtek a családdal történni. Eszéhez nyult erre Kopereczky Kristóf, hogy ezt a tizenhárom szám okozza s 1715-ben a gyöngyökből négyet eladott Koháry grófnak, két rongyos falut kapván érték: Csábrág-Varbókot Hont-megyében és még egy pusztát Trencsénben, a Cserna-Perlát (Fekete-gyöngyöt), azonfelül ezeröt száz váltó forintokat. A megmaradt kilencz gyöngy mint fírl-fira származott örökség, a mi Izraelünk apjának a kezén volt s ő mint fiatal gárdista, Bécsben kettőből fülbevalót csináltatott a híres énekesnőnek, Fligori Matildnak, a ki bevallott szeretője volt a császárvárosban. Nagy szoknyahős lehetett különben. Egy harmadik gyöngyöt később duhaj mulatság alkalmával a rajeczi fürdőben, mint egykor Cleopatra, borban olvasztott fel s megitta a szép Motesiczky Klára egészségeért, a kít ez annyira meghatott, hogy utána szaladt a megmaradt hat gyöngynek, vagyis a felesége lett.

Mikor Izraelnek anyja haldokolt (egy évvel élte csak túl a férjét), különös végrendeletet csinált, a minőt csak asszonyos fundálhat ki. Egy három lakatra nyíló vasládát csináltatott s elrendelte, hogy a családi főköte gyöngyeihez, melyek nagy értéket képviselnek, csak a vég-szükség esetén nyúlhassanak leszármazottjai, mi végből két főköte-ört nevezett ki, az egyiket Mutnyánszky Marcella, bizalmas kulesárnéja, a másikat egy elszegényedett rokon, Kopereczky Dávidné, szül. Kopereczky Ágnes özvegy dsiadás kapitányne személyében, a kik ezen tisztükért egyenkint kétszáz forintot húznak évenként az örökösöktől, mindaddig, míg a gyöngyökből tart. Az utolsó gyöngynél megszűnnek a hivatalok. Ha azonban az ő életük fonala fogynék el előbb, mint a gyöngyök, az esetben mindenik főköte-ör jogosult utódot nevezni ki halála esetére, ugyanolyan jogokkal, kötelességekkel és fizetéssel, mint ők voltak. Erre a halálos ágyán megeskettette őket, meghagyván, hogy csakis vég-szükség esetén engedjék a gyöngyök elpazarlását vagy zálogbaadását, s kiosztá közöttük a kulesokat: Izrael fia kapván az egyiket s a két főköte-ört a másik kettőt.

Mint hogy a vasládát most már csak úgy lehetett kinyitni, ha a három kulestulajdonos egy-

akaraton van, s minthogy történetünk idejében Omode Orsolya főköteje már csak négy gyöngy fityegett, kettőt Izrael zálogba tett, egyet a kastély renoválásakor, egyet pedig még régebben, a Bubenik pénzbeszerzési indítványa sok nehézségbe ütközött. A báró érezte ezt s fázott tőle. Mert a két öreg főköte-ör ugyancsak kitűnően volt megválasztva. Ha neszt vették, hogy a bárónak nincs pénze, az egyik rögtön elutazott Halasra a leányához, mire azt sikerült hazacsalogatni, a másik, a faluvegi sárga kuriában lakó kapitány özvegye tűnt el a morvaországi testvéreihez. Ha pedig úgy lepte meg őket Kopereczky, hogy épen otthon voltak, akkor a nyugalmazott kulesárné, ki a kertészlakban köhögte át alkonyatos éveit, ajuldozni, sírni, jajveszékélni kezdett, hogy a báró őt tönkre akarja tenni, hogy immár a végső gyöngyökhöz is hozzányúl, közeledik ezzel a percz, a mikor főköte-óri fizetése megszűnik, s ő a lésza alatt hal meg, mint koldus. Könyörög, rimánkodik, térdre veti magát a báró előtt, hogy ne kívánja tőle ezt az áldozatot, legyen irgalommal iránta, mert mi lesz ő vele azután, ha az utolsó gyöngy is elvándorol a vasládából? Mire a báró, mint már nehányszor azelőtt, eleinte dühbe jön: «Hát meddig akar még magad élni, vén csoroszllya?», de aztán allágyul, megrendül egész valójában (mert ellapjában jó szíve van) és magától eláll a tervtől.

Ám ha el nem állna, ott van a másik custos, a kapitányné. Az bezzeg nem ájul el, nem sír, nem könyörög, hanem felkerekedik, mint a forgószele, a kastélyba szalad, sarkára áll, a csipőjére teszi a kezét, toppant a lábával:

«Hát meg vagy te kergülve, Izrael, hogy szándékosan rohansz a veszedbe? Hát illik ez? Elposzkolni családod utolsó erekyeit! Nem szégyenled magadat, te ember! Hogy van szemed a szemembe nézni. Pfüj, Kopereczky! Bujj a föld alá! Vagy eredj, kapard ki az őseid esontjait a kriptákból, javithatatlán tékozló és árul el fontszámra! Mit akarsz tőlem? A kulesot? Abból ugyan nem eszel! Hát azt hiszed, hogy nadragulyát ettem? Mire kell? Kártvázásra, devnázásra. Hogy meg akarsz nőszülni? Mi közöm nekem ahhoz? Azért, hogy te élvezz az új feleséggel, nem szükséges, hogy én az exisztenciám egy részét odaadjam. Meg azét a nyomorult kulesárnét. Vedd el a feleségedet, a hogy tudod, szépitd meg a bagolyfészkedet, a mint bírod, de én nem engedek a fekete gyöngyökhöz nyúlni. Majd ha azt látom, hogy éhenhalásban vagy, akkor én is megnyitom a vasládát, addig nem. Anyádnak így tettem az esküt és így tartom meg, amen. Ha pedig még egy szót szólsz, kikaparom a szemedet. No nézze meg az ember! Hiába forgatod a nagy szemedet, hiába rázod a bolond fejedet, hiába csikorogtatod a dudvás fogaidat, melyekre lerakódott vagy két font borkó, a kocsmákban és mindenféle spelunkákban, ez a két font borkó az egyetlen, a mit életedben szereztél. Térj hát eszedre, Izrael, gondold az Istenre és arra, hogy ha meg-nősülsz, neked is lesznek gyermekeid s azokra is hagyni kell valamit. Mit gondolsz, szerencsétlen, ha minden Kopereczky ilyen lett volna, hány fekete gyöngynek kellett volna lennie a Kopereczky Orsolya főkötején, hogy még a te torkodon leereszkedhessék vagy kettő? Egy szót se többet, Izrael, egy szót se, mert forgós terem-tette, mindjárt a más hangból kezd beszélni.»

Ettől a más hangtól félt Kopereczky. Hogy milyen is lehet hát az a «más hang», mikor már ez sincsen selyemből szöve?

Nem kis feladat volt ennél fogva, a mit Bubenikre bízott a báró. Mert bizonyára könnyebb és kevésbé fájdalmas azoknak a szegény

esiga-állatoknak ott a persa-öbölben kiizzadni e tündéres csecsebecsüket, mint azokat a két sárkány miatt a vasládából kihozni. De a ravasz Bubenik nem rettent vissza a nehézségektől. — Meglesz, méltóságos uram, ha nagyon kell.

Kopereczky kétkedve csóválta a fejét. — Nem tudod, mibe kezdesz. Itthon vannak most az öreg asszonyok?

— Itthon vannak. — Vigyázz, hogy meg ne szökjének. Seprűnyélre ülnek és ellovagolnak a Gellérte.

— Van nekem az ellen arkanumom. Csak tessék rám hagyni. Hány szem gyöngy kell?

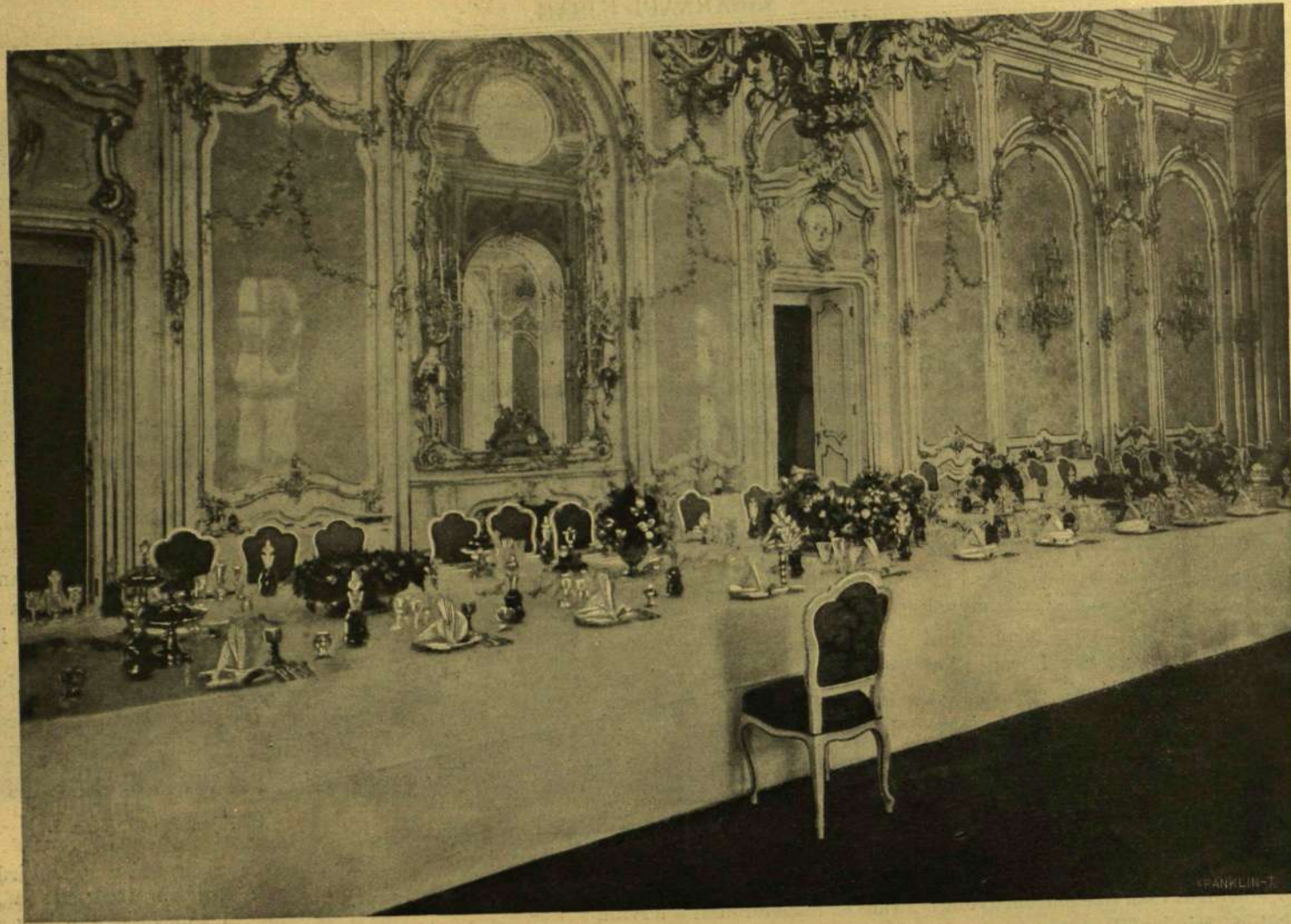
— Elég lesz egy. Most nagyon drágák. El-vised Trencsénbe holnap, ott bezálogosítod Schlesinger Fülöpöt. Átadsz az összegből kétezer forintot Malinka úrnak, a ki onnan a négyes-fogattal tovább megy Bontóvárra és átadja a pénzt apósomnak. A fogat aztán ott is marad. — És én hogy jövök vissza?

— Vidd magaddal a hátaslovamat. (Folytatás következik.)

PETZVAL JÓZSEF.

1807. jan. 7. — 1907. jan. 7.

Egy magyar származású világhírű tudós, Petzval József emléket ünnepelte a héten a bécsi egyetem és akadémia abból az alkalomból, hogy elkövetkezett születésének századik évfordulója. A kegyeletet és kitüntetését idegen nép nyújtja ezuttal is a magyar tudós emlékének, s ez az idegenség volt első nyolceleven év előtt is abban, hogy megbecsülte a kiváló magyar ember törekvéseit, s megütsztele a legnagyobbval, a mit számára adhatott: meghívta tanárnak a bécsi egyetemre. 1836-ban távozott Petzval Magyarországból, s halála napjáig gyarapítója lón hatalmas munkásságával egy olyan kultúrának, mely kedvezőbb fejlődési feltételek révén amienknél valamivel szervezettebb, s valamivel gazdagabb is volt. Huszonnyolc éves embernek szóltott a bécsi egyetem elismerése, a ki egy évig idehaza a pesti egyetemen is mint professzor működött, de a kinek ambíciója az itthoni szűk viszonyok között a maga hajlandóságai szerint nem érvényesülhetett. Huszonnyolc évi magyarországi tartózkodás, magyar szellemben való nevelkedés után így vált a magyar Petzvalból osztrák tudós, osztrák állampolgár és egy idegen kultúra munkása. Tanulmányainak, érdekes felfedezéseinek eredményeiből nincsenek persze a magyarok sem kirekesztve, közkincséivé váltak azok évtizedek óta az emberiségnek, de alkotásait magunkéink mégsem vallhatjuk, mivel azokra már évtizedeknek előtte ráütötték Bécsben az osztrák bélyeget. S minél gazdagabb és termékenyebb volt ez az élet alkotásokban, annál inkább sajnálhatjuk, hogy erejét az ország határain túl kellett kipróbálnia, holott erkölcs és természet rendje szerint való lett volna, hogy itthon érvényesüljön, s a mi kulturánk épületének válják kiegészítő részévé. Mindamelllett az ő életéből is egy érdekes tanulság kiált a mai nemzedékhez. Évszázados szomorú végzet, mely ennek az országnak szellemi és anyagi erőkezletét folytonos zsákmányok prédájává dobta, körülbellegte kiváló embereinek nagy számát is, kiknek az lett volna rendeltetésük, hogy termelésük javával tulajdon hazájukat gazdagítsák, a helyett, hogy gazdaggá tegyék velük idegen föld kulturáját. Testi szabásban, s lelki sajátágai által Petzval József két magyar lángelmével mutat rokonságot. Az öreg és ifju Bolyai voltak legelsőek a múlt században, kiknek zsenialitása előtt meghódolt a külföld, mialatt jithon bolondoknak tartották, s méltányolni sem tudták értéküket. A zsenialitás őse-reje élt bennük hatalmas fantázia és teremtő-erő egyesülésével. Mi lett volna belőlük, ha igazi kulturális környezetbe jutnak, s nem kell egyiknek is, másiknak is egy végtelenül elmaradt, lenyűgöző és minden életritvántásával a sárba lerántó vidéki városban tengődniök. Petzval Józsefet szerencsés sorsa megóvta ettől a kietlen lélettől. Szepes-Bélan született 1807 január 7-ikén, s előbb ott, majd Podolinban.

UDVARI EBÉDRE TERÍTETT ASZTAL.

BUFFET.

A HABSBURG-TEREM.

A BUDAI KIRÁLYI VÁRPALOTA BELSEJE. — Weiswurm fénykép.

A HUNYADI-TEREM.

A BUDAI KIRÁLYI VÁRPALOTA BELSEJE. — Weiswurm fénykép.

MÁRIA ANNUCIATA FŐHERCEGNŐ.
(Az udvar első hölgye.)

Lőcsén, végül Kassán tanult és főként matematikai tanulmányokkal foglalkozott. Atyja kissé különc, de értelmes, igen művelt tanító mester volt, kinek kiváló tulajdonságai hatványozottan jutottak kifejezésre fiaiban, főként Józsefben, ki különöségeit is hatványozottan örökölte. A kassai lyceum elvégzése után a pesti egyetem mérnöki osztályába iratkozott 1826-ban, s két év múlva, mint gyakorló mérnök, Pest város szolgálatába lépett. Hét évig szolgált a főváros mérnöki minőségben Petzval, de közben megszerzte a tudóságot és 1832-ben habilitáltatta magát az egyetemen. Matematikát, mechanikát, ábrázoló geometriát és felsőbb mennyiségtant tanított, de ezenkívül irodalmi téren is működött. 1835-ben rendes tanárrá neveztetett ki a pesti egyetemre, de ugyanakkor dolgozataival már Bécsben is feltűnést keltett, minek eredménye lett a bécsi egyetem meghívása a matematikai tanszék elfoglalására. Eddig tart Magyarországban való szereplése, s ez az időszak életének amaz éveit zárja le, melyek férfivá, kifejtett tudóssá érlették, s egy kész, kiválóan képzett és sokat igéző embert formáltak belőle. Most következett volna életének második szakasza, a termelés, alkotás esztendei, a hasznos munka folytatása és rendszerezése. Ekkor jelentkezett a bécsi egyetem az ő kecségető ajánlatával, s ezzel az ajánlattal elszakította Petzvalt véglegesen Magyarországtól. Három év múlva már egy korszakos jelentőségű találmány jelzi Petzval működésének eredményét. Daguerre ugyanis 1838-ban feltalálta a nevével elnevezett daguerro-típiát, melynél azonban a lemezek még nagyon halvány és elmosódott képet adtak. Azonkívül a fotografálás még annyira kezdetleges fokon állott, hogy egy-egy képnél a felvétele sokszor fél órát és egész órát vett igénybe. A Daguerre értéketlen lemezét és hibás lencsét, melyek a tökéletlen fényképezés okozói voltak, Petzval 1840-ben akként rekonstruálta, hogy megszerkesztett előzetes matematikai és fizikai studiumok alapján két objektív lencsét, melyek egyenként négy kisebb lencséből állottak, s az egyik objektívet arcképek, másikat tájrézletek, reprodukciók, stb. felvételére alkalmazta. A mai fotografálás alapját vetette meg ezzel, s kitűnő eszközei lehetővé tették ennek a rendkívüli jelentőségű és ma nélkülözhetetlen találmánynak rohamos elterjedését. A mit e téren utána végeztek, inkább kisebb jelentőségű technikai fejlesztésnek tekinthető, az alapvetés, kitalálás érdeme azonban az övé, ki nélkül a fényképezés ma is csak ott állna, hol Daguerre idejében volt.

nyáival, miközben belemerült magyarzataiba és órákhozszat fejtegette a legelősebb elmével a matézis tételeit.

A negyvennyolczadiki mozgalomban parancsonka volt az egyetemi legiónak és a hallgatókat a vivásban és tornázásban ő képezte ki. Az ifjabb Bolyaihoz hasonlóan ő is kiváló vívó volt, s már pesti egyetemi hallgató korában olyan tökéletesen kezelte a kardot, hogy mikor egy külföldi vívómester az egyetemi ifjúságot egyizben megsértette, őt állították ki, s ő fogadta el a kihívást. Hosszu utju kabátját felgyűrve, az alkalmatlan öltözékben olyan ügyességgel vívott, hogy a mestert a sarokba szorította és legyőzte. Professzor korában is szerette a vívást, Bécs legjobb lovása és kardvívója volt, a ki a gyaloglás és lovaglás mellett, absztrakt tanulmányok alapján megírta a vívás elméletét is. A bécsi akadémia 1849-ben, a magyar tudományos akadémia 1873-ban választotta tagjává. Emberszerető, vidám, jólelkű, bohém természet volt ő, a ki a képmutatást és a hipokritaságot gyűlölte legjobban. Találmányából anyagi haszna azonban neki volt legkevésbé. Kijátszótták, csalták, félrevezették, közbe bolond voltát híresztelték, úgy hogy az emberek aljassága embergyűlölvé tette. 1877-ben vonult vissza a tanári pályától. Tizennyolcz évét szigorú magányosságban, erdei házában töltött, de matematikai, zenei és fizikai tanulmányokkal azután is állandóan foglalkozott. A budapest-tiszai hajózási csatorna tervét is ekkor készítette, s számos munkáját, melyek halála után elszórtak és idegenek tulajdonába kerültek. 1891 szeptember 21-én halt meg Bécsben. Születése századik évfordulója két év alatt a harmadik alkalom immár, melyet a bécsi tudományos körök megragadnak emléke kegyeltes ünneplésére. 1905 október havában szobrot is emeltek Bécsben Petzvalnak, ki a két Bolyai és Semmelweis mellett a magyar szellem amaz őseréjű kiváló közül való, kiknek működéséből az emberiségre pótolhatatlan javak háramlottak.

Zuboly.

AZ UDVAR ELSŐ HÖLGYE

Monarchikus szokás szerint az udvar első hölgye, a kire a hagyományos reprezentációs dísz és fáradsága jut, ha az uralkodónak nincs, vagy nem él a felesége, az uralkodó-család rangban legelső férjes hölgytagja. Ha ennek férje elhal, akkor másnak kell átengednie a helyét.

A mi uralkodó-családunkban ezt a tisztet Erzsébet királyné halála után Mária Terézia főhercegnő tölthette be férjének, Károly Lajos főhercegné haláláig. Akkor Ottó főhercegnéje, Mária Jozefa főhercegnő vette át a szerepet.

Ottó főhercegné nemrég bekövetkezett halála után meglehetősen szokatlan helyzet állott be: olyan főhercegnő foglalta el az első helyet az udvarnál, a kinek nincs és nem is volt férje, tulajdonképpen ma is leány. De csak «tulajdonképpen», mert mint a prágai hradsini nemes hölgyalapítvány apátnőjét, nemcsak az asszonyi rang illeti meg, hanem mindaz a kiváltság is, a mely a férjes asszonyoknak az udvarnál jár. Ez a főhercegnő a harminczegyes éves Mária Annuciata, Károly Lajos leánya Mária Terézia branzai hercegnővel kötött második házasságából. Ő fogja tehát udvari bálokban s egyéb ünnepélyeken a háziasszony szerepét játszani, neki mutatják be az udvarnál most először megjelenő fiatal hölgyeket, stb. Eddig még nem igen volt alkalma ily módon szerepelni, ép azért az udvarnál járatos körökben nagy érdeklődéssel néznek a legközelebbi udvari ünnepélyek elé. Mint apátnő eléggé begyakorolhatta magát a reprezentálásba, szeretetreméltó modorú, nyárias hölgynek mondják, a kik ismerik s így bizonyára ép oly jól fogja betölteni új feladatát, mint elődei.

AZ IRÓASZTAL.

Ha bejárom a szobámat, alig-alig van annak egy sarka, a melyben egy emléktárgyam nem volna elhelyezve, egy emléktárgyam, a melyet egy-egy jó barátomtól hagyatékképpen ne kaptam volna. És a mikor kezembe veszek egy-egy ilyen emléket, abban a pillanatban ott áll előttem az, a kitől örököltem. Főlvilálik előttem, mintha valami bűvös gépezet segítségével teljesen megformálnék s oda állana mellém, hogy újra elsevegjek vele. De még ezenkívül is van valami különös hatása ezeknek az emléktárgyaknak és gyakran, mikor nem tudom megmagyarázni magamnak ismeretlennek tetsző hatásukat, azzal a gondlattal oszlatom el a tételődésemet, hogy azokban az emléktárgyakban benne rejtőzik az elköltözött lelkeknek egy parányi részecskeje, a mely aztán ilyen szokatlan lelki hatást képes reám gyakorolni. És ez az ismeretlen tényező az, a mely bennem a tisztelet érzetét kelti az emléktárgyak iránt, mert mindig azt az érzést idézik fel bennem, mintha nem hozzájuk, hanem a kedves halotthoz közelednék, midőn feljűk megyek.

Nem tudom, van-e egyáltalában telepathia, de azt még kevésbé tudom, hogy van-e telepathia a tulvilágon. De ha van, akkor tudom, hogy az én elköltözött jó barátaim sokat gondolnak reám, mert én idelent a földön mindennap velük foglalkozom. És mikor így magányomban idézem a mult embereit és emlékeit, egy ismeretlen idegenszerű érzés tölti be egész lényemet, melyet az élet közönséges forgatagában nem találtam meg soha. Valami olyan tulfinom érzésforma, mintha az ember feloldódna a hétköznapi élet rablincsei alól és a lelke fogékonyabb lenne finomabb, mélyebb és fejlettebb lélektani hatások megértésére és méltányolására. Mintha az ember érzékei kiélesednének és megszaporodnának, hogy az előtte eddig ismeretlen dolgokat beigazolják. Egy különös lélektani játék az egész, a mely azonban tulfinom idegenszert követel, a mely minden apró változatot méltányolni képes.

Vannak rejtélyes esetek az életben, melyek bizonyos telepathikus titokzatosságokat mutatnak; ezeket a tünetényeket is meg lehet érteni egy finom idegenszert révén, s néha az ember azt hiszi, hogy bűbajos képzelet az, a mi vele játszik, holott esetleg nem más, mint két tulfinomult idegenszert egyirányú működése, a melyből egy ugyanazon gondolat születik, ez a gondolat tetté válik és bekapcsolódik a való életbe.

Megeshetik és meg is esett már az is, hogy távollevők fonták össze finom idegeik által gondolataikat. Egyszer jól emlékszem egy esetre. Az történt, hogy egy fiatal leány haldoklott és sürgönyöztek fivérének, hogy siessen a beteg ágyához. Az megkapta a sürgönyt, azonnal indult, hogy a vonatot elérje, mikor ide az ut-

«sportsman» egy — hegyes végű bot segítségével ért, eszébe jutott, hogy nincsen nála egy zsebkendő sem. Visszafutott a zsebkendőért, de mind azon töprengött, hogy nem fog-e miatt lemaradni a vonatról. Szerencsére idejében ért a beteghez, a ki aggódo türelmetlenséggel várta és első szava ez volt az érkezőhöz: «örülök, hogy ideértél, mert féltem, hogy lemaradsz a vonatról!» — «Miért?» kérdezte fivére.

«Hát tudod, mert visszamentél a zsebkendőért!»

Pár óra múlva a leány meghalt. Ime a betegnek tulfinomult telepathiája, melyeket a tettek is igazolnak.

Semmi sem rejtélyes a földön, mert hisz mindennek okát tudjuk adni. De azért mégis vannak mozzanatok az életben, mikor megdöbben az ember, mert érzi, hogy egy titokzatos erővel áll szemben. És ez az ismeretlen erő, ez a rejtélyes X az, a mely erejével ránehezedik idegeinkre és uralkodik felettünk. Néha úgy vagyunk ezzel az ismeretlen hatalommal, hogy azt hisszük, talán valami tulvilági hatalom megnyilatkozása s ezért gerjeszt tiszteletet maga iránt, néha meg féltő borzalommal hajlunk meg előtte, mert azt a hatást kelti, mintha a halottak titokzatos birodalmából jönne felénk, hogy megriaszson bennünket.

Talán ez az oka annak, hogy minden emléktárgyat, melyet egy elhalt barátomtól bírok, úgy tekintek, mint egy nem teljesen élettelen tárgyat, de egy olyan valamit, a melyben az az ismeretlen erő akkor jelenik meg, hogy félelmes szuggéráló hatását éreztessék az emberrel, mikor az neki épen jól esik. Az ember néha azt hinné, hogy boszorkányság van ebben a dologban, hogy a halottak emléktárgya is képes életjelt adni magáról, olyan életjelt, a mely mintegy azt akarja jelezni, hogy ő elköltözött gazdájával még ma is összeköttetésben van valami olyan titokzatos, rejtélyes módon, a melyt mi megérteni, vagy megfejteni nem tudunk. Sokáig azt hittem, hogy mindez csak mese, vagy pedig egy idegenszertbeli hiba, de egyszer meggyőződtem ennek a különös sajátságának igazságáról. Olyan kézzelfogható, olyan vérfagyasztó módon, hogy azt azóta elfelejteni többé nem tudom.

Az eset Párisban történt. Évekkel ezelőtt, Maupassant hagyatékát árverezték. Az árverésre olyan közönség gyűlt egybe, a melyet az a terem nem látott talán soha. Az arisztokratia teljes számban felvonult. Eljötték az irodalom barátai, aztán a gazdag amerikaiak és mind egyiket csak az az egy vágy izgatta, hogy Maupassant hagyatékából valami emléktárgyat magának megszerezhesse. Valami olyat, a miben benne él az elköltözött nagy költő finom érzésű lelke. Az árverésen hihetetlen áron keltek el a különböző apró tárgyak, képek, butorok, csece-

A BUDAI KORZÓ ÉS A DÖBRENTEI-TÉR.

becsek, s az egész teremben izgalmas, lázas hangulat uralkodott, egy olyan féltékenykedő hangulat, a melyt csak a szenvedélyes gyűjtők képesek felszítani egymásban. Az egész terem zsiabongó zaj töltötte be, mely szakadatlanul hullámzott, kavargott az árverés ideje alatt.

Egyszerre csak halottí csend támadt, mintha a zsiabongó zajt egy láthatatlan kéz biztos kard-csapással ketté vágta volna. Az árverési dobogóra egy íróasztal került. Maupassant íróasztala volt az, a melyen a szerencsétlen végzetű író örök becsü dolgait írta. Az íróasztal ébenfából készült, és rézbetétek voltak benne, a melyek szépséges girlandokkal díszítették a faboritékot. Csakhogy ezek a rézrudcskák és drótszerű szalagok mind az ég felé meredtek, mert a szerencsétlen költő utolsó napjaiban, mikor még feldúlt idegenszerttel dolgozott, mind felhasználta handszárával a rézbetéteket, úgy, hogy azok mindannyian ég felé álltak, mintha egy örült ember égne meredő hajszálai volnának. Mikor pedig az íróasztal feldobták az árverési dobogóra, ezek a felszakított rézbetétek elkezdtek zizegni s olyan csodálatos hangot hallatnak, mintha az az íróasztal-roncs egy különös aeol-hárfa lenne, a melyen most abban a pillanatban, mikor dobra ütök, egy titokzatos haragvó szellem kétségbeesett hangja búgna

keresztül. Az egész jelenet olyan félelmetes hatást gyakorolt az egész árverező közönségre, hogy nem akadt senki, a ki licitálni merészelt volna az íróasztalra, úgy, hogy le kellett venni a dobogóról, mert a kikiáltott huszonnégy franknyi árt senki sem merte érte megajánlani. Mindenkit megdermesztett az a gondolat, hogy egy hazatérő lélek jalkiáltó szava tör feleje a rézszalagcskák hűgő szála közl és ez a kísérletes hang egész életén át ijesztgetni fogja a vakmerőt, a ki az asztalt megveszi, mert a halott nem akarja azt, hogy az ő kedves íróasztalát idegen ember bitorolja.

iff. Hegedűs Sándor.

A KORCSOLYA-SPORT GYERMEKKORÁBÓL.

A természet bölcs rendelése szerint minden egyes évszaknak megvannak a maga sajátos sportjai és egyéb hasonló gyönyörűségei. Mostani téli időszakunkban szólhatunk-e kellemesebb és testdöbbször sportról, mint a korcsolyázás, melynek művészetéről — mint tudjuk — Németországban a nagy Goethe és Klopstock, vagy Franciaországban Garcin és Vail, avagy, hogy többet ne is említsék, a halhatatlan Wordsworth valóságos diachimuszokat zengettek prózában és versben egyaránt, nem is szólva a kisebb írók és költők egész seregéről. A magyar társadalom is korán felismerte ennek a nemes sportnak előnyeit és jelentőségét s meglegedéssel látjuk, hogy mind nagyobb tért hódít magának ez a sport ifjúságunk testi nevelésében.

De én most a korcsolya-sport gyermekkoráról akarok szólni. Mert hát volt idő, mikor a vidám kedvű, gondtalan ifjú nemzedék nem siklott ám tova oly játszó könnyedséggel és sikken a tükörsima jégben, mint manapság a mi piros-pozsgás leányaink és fiatal uraink. A csillogó fehér acélkorcsolya évszázadokig tartó lassú fejlődés után jutott el a tökéletességnek arra a fokára, melyen ma áll. Boldog őseink annak idején — jó néhány száz évvel ezelőtt, — bizony csak közönséges állati csontdarabokat kötöztek a talpuk alá. Ugyebár, könnyű elképzelni eme primitív csontkorcsolyák siralmas döcögését?

Edgar Wood Syers, — a ki feleségével együtt 1902-ben és 1904-ben a pároskorcsolyázás bajnokságát nyerte el a londoni korcsolyaverseken, — mint egyik tanulmányában olvasom: az első ilyen felfedezett csontkorcsolya keletkezését hozzávetőleg az 1200-ik év körüli időkre teszi. A mint a közzétett fotografiából látom, esetlen csontdarabok biz' ezek, a lónak u. n. metacarpális csontjából nagy ügyvel-bajjal kifaragásval. Aztán meg mily tökéletlen is volt a tovább csúsztatás a korcsolyáknak ezeken a primitív ősapáin! A szegény jobb sorsra méltó

UTCSINÁLÁS A RÁCVÁROSBAN.

A HAVAZÁS A BUDAI OLDALON.

A KIRÁLYI PALOTA A KERESZT-TÉRRŐL NÉZVE.

gével lökdöste magát ide-oda a jégen s miként Fitz Stephen angol író elbeszéli, az elszánt sport-férfiak a leggyakrabban egymásnak rohantak, — volt bukás bőven jobbra-balra, sokszor alapos testi sérülésekkel, ki a karját, ki meg a lábszárát törte el a vehemens összecsapásban.

A csont-korcsolya után jó időre, úgy 1664 körül kezdtek csak alkalmazni a *vas-korcsolyát*, mely szintén ugyancsak kezdetleges jószág volt ez időben s mindössze az különböztette meg primitív elődjétől, hogy a csont-darab alá most már vas-talpat alkalmaztak. Amde a léptenyomon való felbukástól ezen a «járművön» is csak a legnagyobb gyakorlottság menthette meg a korcsolyázás bajnokait.

Érdekes adatként felemlítem itt, hogy a régi hagyományok a korcsolyázásnak, mint *allegorikáknak* első megkülönböztetését és alkalmazását egy, napjainkban már nem nagyon emlegetett patronusnak: *Szent Liedwit*-nek tulajdonítják, a XIV. századból. S talán lehet mondanunk, ő volt a korcsolyasportnak első ismert áldozata is, a ki alaposan megadta az árát nagy elszántságának, melylyel a korábban oly tökéletesen csont-talpakon a korcsolyázásra vállalkozott.

A korcsolyázás történetének erről a jelentős epizódjáról G. Herbert Fowler angol író is

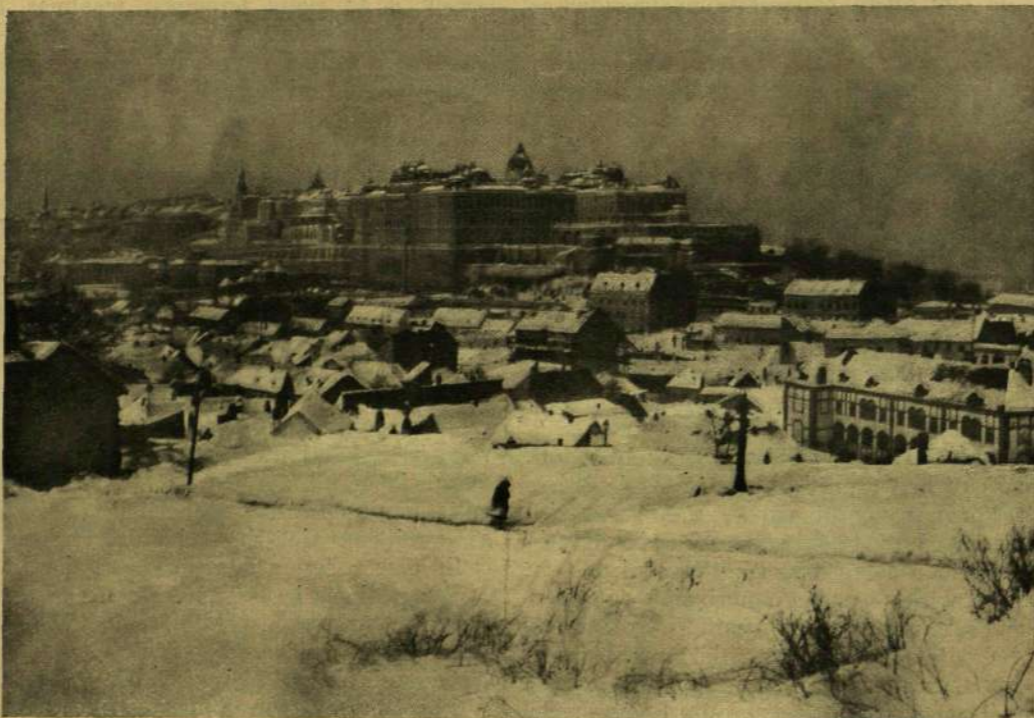

A VÁRHEGY A PESTI OLDALRÓL NÉZVE.

A HAVAZÁS A BUDAI OLDALON.

megemlékszik «On the Outside Edge» című munkájában. Szent Liedwit, a ki 1380-ban született s 1433-ban halt meg, még mint egész fiatal embert 1396-ban egy pár nőismerőse szép szerével rábeszélte, hogy már csak egészségügyi szempontokból is, tanulja meg és gyakorolja a korcsolyázást. A szent férfiú — ki különben sem tartozott korának athlétái közé, — semmi legkisebb hajlandóságot sem érzett a sportok ezen neme iránt s a nők csak nagy ügygyel-bajjal bírhatták rá, hogy eleget tegyen a kitartó unszolásnak. Végre is rászánta magát, — jégre ment s mint a jelenetét egy egykorú érdekes rajz is megörökítette, — történetesen oly szerencsétlenül talált elvágódni a különben sem gondozott, göröngyös jégpályán, hogy egy bordája eltörtött s egyéb belső sérüléseket is szenvedett. Többé nem is kelt fel az ágyából, hol folytonosan látomásokat látott, s ezután még hosszú idő múltán bekövetkezett haláláig mérhetetlen sokat szenvedett. 1616-ban boldoggá, most tizenhat éve pedig, 1890-ben szentté avatták. Egyes ereklyéit a brüsszeli kármelita-kolostorban őrzik hálás kegyelettel.

A mi aztán a tulajdonképeni *műkorcsolyázást* illeti, E. W. Syers szerint a legelső könyvet, mely tudomásunk szerint ezzel a tárggyal foglalkozott, egy angol tűzérhadnagy: Róbert Jones írta s 1772-ben jelent meg Londonban.

A VÁR A GELLÉRTHEGYRŐL NÉZVE.

Ennek a kétségen kívül igen érdekes könyvnek a szerzője, Jones hadnagy elragadtatással beszél az akkoriban még kevéssé ismert, de később igen divatba jött korcsolya-figuráról: a jégre egy lábbal kikarcolt szivalakról s a ma már egész közönségesnek tekintett fürge «nyolczas» figurát a korcsolyázás igazi művészetének mondja.

A XVIII. század végétől kezdve, a korcsolyák tökéletesítésével ez az egészséges sport mindinkább népszerűvé kezdett válni, minek elérésében nagy része volt az akkori sajtónak is. 1780 körül Edingburgban megnyílt az első *korcsolya-klub*, mely az akkori viszonyokhoz mérten a szó valódi értelmében vett pezsgő életnek és látogatottságnak örvendett.

Syers feljegyzései szerint a most említett dolgozat után a legelső említésre érdemes szakmunka Párisban jelent meg 1813-ban a J. Garcin tollából «Le Vrai Patineur» czimmel.

Ez időtől fogva már véget ér a korcsolyázás gyermekora: felismerik ennek az egészséges sportnak valódi jelentőségét s a mosolyt keltő kezdetleges kísérletek végtelen hosszú sora után kezd lassankint kialakulni a korcsolyázás *művészete*. Ma már föltétlen urai vagyunk a tükörsima, csillogó jégtükörnek s a ragyogó villanyfényben tovasikamló, piros-pozsgás fiuknak és leányoknak bizony ma már aligha juthat eszükbe az, hogy volt idő — valaha régen, — mikor a korcsolyázás — esetlen csonttalpakon — sokszor valósággal életveszélyes akrobata mutatványszámba ment. Zsoldos Benő.

A HÉTRŐL.

A *Petőfi-ház*. Minálunk sűrűn esik szó róla, hogy a magyar írónak, magyar poétának nincsen jó dolga. Milliomos nem lesz a mesterségből. Magyar költő meg soha se jutott abba a helyzetbe, hogy nem tudott volna mit csinálni azzal a rengeteg pénzzel, a mivel a kiadója meglepte. Az állam sem árasztja el a támogató kedve gavalléros kitérésével. A magyar író nem kap se jutalmat, se ösztöndíjat, se állami támogatást, a mint kap a színész, a szobrász, a festő, hogy gondoktól mentesen fejleszthesse a tehetségét. A magyar írók, poéták sóhajtvá emlegetik az Anatol France palotáját, a Rostand várkastélyát, meg a Gerhart Hauptmann tizenegy villáját. Nyilvánvaló, hogy nincs egészen igazuk. A magyar poéta is megkapja *idő múltán* azt, a mi neki dukál. Rendesen nem is csak egy házat, hanem egy egész utcát. Lám, ma már utcatulajdonos Budapest Vörösmarty, Arany János, Madách, Kemény Zsigmond, Jósika, báró Eötvös József, sőt Reviczky Gyula is. Petőfi Sándor nemcsak egy utcát kapott, hanem egy teret is. Persze egy kicsit későn kapták, mikor már beérték egy sorral is: de hát a halhatatlanság ráér. A sietésnek talán nem is lenne értelme. Igaz az is, hogy a Vörösmarty-utcában nem Vörösmarty Mihálynak fizetik a házért; de Vörösmartynek már nincs is szükségére házbérre. Ötvennyolcz esztendővel a halála után ime Petőfi Sándor háztulajdonosa is lett Budapestben. Házat kap, a mely az ő nevében fog állani a telekkönyvben, nem úgy, mint azok, a melyek a róla elnevezett utcában emelkednek. Érdekes, szép gondolat, kőből való dokumentuma annak, mint lehet egy múlt élet olyan gazdag, hogy örökséget hagy a halhatatlanságnak. Mikor Petőfi Sándor meghalt, bizony nem lett volna miről végrendekeznie és most ime kiderült, hogy egy budapesti házat is tudott hagyományozni tisztán a neve kultuszának. Olyat, a mely arra se szorult rá, hogy házbérrel kamatozzék.

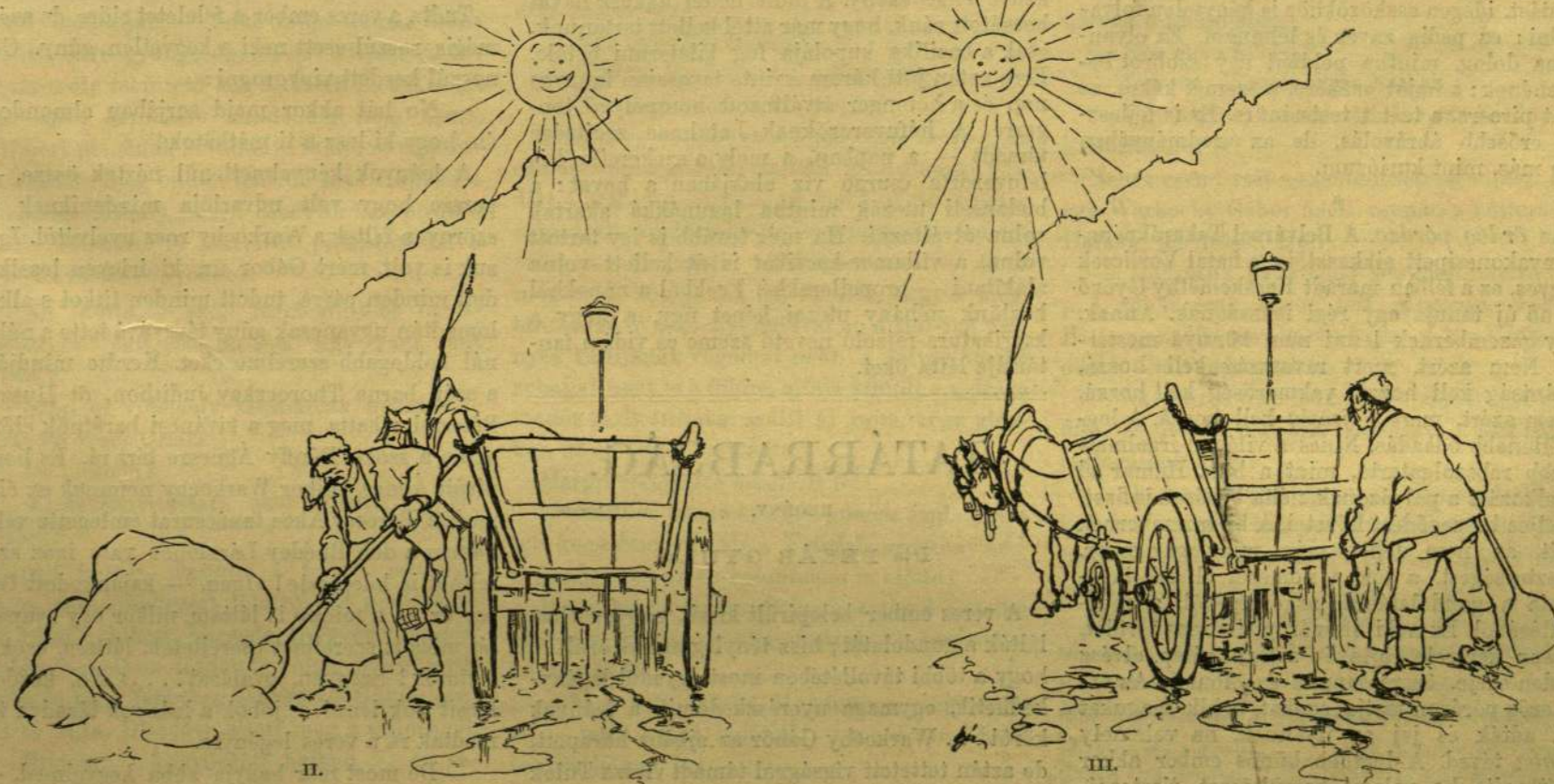
A *vendég*. Egy osztrák delegátus, Schreiter úr, a héten nyilatkozott rólunk, magyarokról egy szónoklatában. Egyáltalában nem hízoló módon nyilatkozott. Kijelentette, hogy barbár mongol ivadék vagyunk, valóságos betyár fajzat. Ezt mondotta és ugyanezekkel a szavakkal mondta. Ha ezt Bécsben, Londonban, Párisban vagy Yokohámában mondja Schreiter úr, szóval nekünk idegen földön, a hol véletlenül jelen van egy magyar ember is, akkor — nos akkor erős meggyőződésünk szerint nem is mondja ezt t. Schreiter úr. Józán állapotban legalább nem

mondja. Mert ha mégis kibök a szájából ilyen szavakat, az az egy magyar ember, ha csak ugyan magyar ember, olyan emlékeztetőt ad neki, hogy soha életében el nem felejt. Hogy Schreiter úr mégis merészelt ilyen galádul sértő módon nyilatkozni egy nemzetéről, annak az a magyarázata, hogy ezt a nyilatkozatot Budapestben tette. Közel egy millió magyar ember otthonában. Nehány évvel ezelőtt egy gentleman került a bíróság elé, a kiről csak ez alkalommal derült ki, hogy már tizennyolcz éve — lopásból él. A bíró álmélkodva mondta: — Mégis csak csodálatos, hogy őnt soha se csípték rajta?

A gentleman finom mosolylyal felelt: — Sokszor rajtaértek engem, bíró úr; de ez nem volt baj nekem. Mert én pszichológiával dolgoztam. Mindenütt uri embernek ismertek, bejutottam a legjobb társaságba és mint *vendég* emeltem el, a mi a kezem ügyében esett. Ha a házigazda észre vette is, mit csinálók, nem nyúlt a fülem után. Ő jött zavarba, nem én, mert ő kényesebb volt a vendégei becsületére, mint én az enyéimre. Uri helyen merhet a legtöbbet az, a ki nem uri ember. Az az osztrák delegátus úgy látszik, nagyon

jól tudja, hogy mikor Budapestben vendégségben van, sokat merhet. A gorombasága — bók nekünk. Mi pedig mást nem tehetünk, mint várjuk, hogy elmenjen. Addig pedig vigasztalódunk azzal, hogy ezt a vendéget nem is mi hívtuk meg.

A *táncz*. A táncz most Budapestben sokat vitatott és nagyon termékeny téma abból az alkalomból, hogy egy időben két világhírű tánczosnő is produkálja itt a művészetét. Az egyik Cleo de Mérode kisasszony, a kinek azonban a frizurája híresebb a tánczánál és annál, a mit mutat, többet beszélnek a füléről, a melyet eltakar. A másik híres vendég az amerikai Miss Maud Allan komolyabb pretenziókkal jár a világban. Ő nemcsak művésznék hirdeti magát, hanem reformernek, forradalmárnak, apostolnak is. Azt mondja, hogy egy új nyelvet ad az esztetikának. A tánczos mozgás nyelvét, a melynek kifejező készsége semmi más nyelvnél nem kisebb. Már járt itt Budapestben előtte is egy tánczosnő, a ki ennek a tanításnak volt apostola. Az is amerikai nő volt: Miss Izadora Duncan. A hullámzó plasztikának ezek a papnői

A DANAIDA MINT HÓFUVAROS.

A NAGY OLVADÁS HUMORA — Bér Dénes rajna.

A SZORONGATOTTAK.

A NAGY OLVADÁS HUMORA. — Bér Desső rajnai.

magukat klasszikus táncosnőknek nevezik és azt erősítetik, hogy egy aczélos, ügyes, hajlékony és fürgé fizikum mozgása mindent el tud mondani az embereknek, akár csak egy könyv, magyarázat, vagy színpadi előadás. Elbeszél, előad, sőt fejteget. Miss Duncan még csak ó-görög hangulatképeket lejtett el, de Miss Allan már drámát tánczol és még megérhetünk hamarabb is, mint gondolnók, egy olyan új tánczapotost, a ki bölcsészeti értekezéseket, sőt adóügyi fejtegetéseket ad elő a lába ritmikus mozgásával. A merev tagadás álláspontjára ez új művészet hitelt-érdemléseivel szemben nem akarunk helyezkedni. Bizonyos, hogy a táncznak igenis van kifejező ereje, a mint van a zenének, melynek formáit érzékíti. Még arra is alkalmas, hogy egyes fajok, népek temperamentumát fesse, jellemezze. Az is valószínű, hogy a mint a táncz kultusza fejlődik, ábrázoló ereje is nő tartalomában és terjedelemben. De az meg kétségtelen, hogy a táncz a maga igaz fogalmában más nem lehet, mint a mozgás kecsességének, bájának, finom lengességének művésze. Ha mással és más hatásért dolgozik, lényegét és hivatását meghamisítja. Minden művészet csak addig tisztá, a míg olyan hatásért küzd, a melyet csak az ő természetes eszközeivel lehet elérni. A mint idegen területen keresi a hatást, idegen eszközökhöz is kénytelen folyamodni: ez pedig zavar és lehangol. Ez olyanforma dolog, mintha például egy szobrot befestenének: a haját szőkére, a szemét kékre, az ajkát pirosra, a testét testszínre. Ez is fejlesztés, erősebb ábrázolás, de az eredményében nem más, mint kuriózum.

Az ördög pórása. A Belvárosi Takarékpénztár nyakonesipett sikkasztója, a fiatal Vorlicsek Frigyes, ez a félben maradt Kecskeméthy Győző kitiűnő új tanuja egy régi igazságnak. Annak, hogy gazembernek lenni nem könnyű mesterség. Nem azért, mert ravaszság kell hozzá, elszántság kell hozzá, vakmerőség kell hozzá, hanem azért, mert *teljesség* kell hozzá. A legföltétlenebb odaadás. Nincs a világon irgalmatlanabb rabszolgartató, mint a bűn. Hamar ad foglalkozást a pályázónak, néha busásan is fizet, de teljes beszegődést követel. A ki gazembernek állott, az nem lehet más, mint gazember. A tisztességet, a jót, a nemeset el kell távolítani a gondolatából, az érzéséből, a megindulásából. Ez neki immáron tilalmas terület, nincsen kerese rajta és a mint rálep, elvész minden ereje, összecsappan és elbukik. Az ördög erős pórázon tartja azokat, a kik magukat neki adták és jaj az ilyenek, ha valamely *jóságba* téved. A legtöbb bűnös ember akkor veszt rajta, ha valami becsületeset, tisztességeset, nemeset akar elkövetni. Ez a tragikum szinte általános az ő végzetükben. Ime a fiatal Vorlicsek esete. A bünt kieszelte, elkövette,

már kezében volt a zsákmány és a menekvés biztos utján járt vele. Már a hajón volt, mely vitte volna az ismeretlen világba, a hol lopott kincsét zavartalanul élvezheti. És akkor egyszerre szívéhez férékzött egy érzés, a mely nem az ördög és nem a bűné. A szeretet érzése. A hatalmas vágy, hogy a karácsonyestét ott töltse, a hol mindig töltötte: a szülei házában. Hogy lássa atyja homlokát és anyja szemét. És kiszállt a hajóból, nem ment el vele, visszajött és elcsipték. Így kellett ennek történnie, mert egyszerre két úton járni, a bűnén és a jóságán nem lehet. Az ördög csak azokat védi, általmazza, segíti, a kik egészen az övéi és gyökerestül ki tudják szakítani a szívüket, hogy őt mindenben szolgálhassák. A bűn kegyetlen és a legkegyetlenebb azzal, a ki elköveti. A ki szolgálja lesz, le kell számolnia azzal, hogy az aranyért, a mit tőle kap, eladta neki lelkét és elméjét, apját, anyját, minden szeretetét és melegét életének. Ez a *hideg pokol* itt ezen a földön alkalmasint van olyan rettenetes, mint az a tüzes ott a más világban.

A nagy olvadás humora. Ez a mostani tél igazán megérdemli a *nagy tél* nevet. Nagyot produkál akkor is, ha szigorú, akkor is, ha a kedve engedékeny. A mult héten akkora havat bocsátott ránk, hogy már attól kellett tartanunk, csak a bazilika kupolája fog kílászani belőle. Erre aztán jött három szinte tavaszian langyos nap és a hőtenger átváltozott hőmpolygó tengerre. A hófuvarozóknak hatalmas segítsége támadt — a napban, a mely a szekerikről is lefuvarozta csurgó viz alakjában a havat: a budapesti utczák mintha lagunákká akartak volna átváltozni. Ha még tovább is így tartott volna, a villamos-kocsikat is át kellett volna alakítani — propellerekké. Ezekből a napokból közlünk néhány utcai képet úgy, a hogy a karrikatura-rajzoló nevéto szeme és vidám fantáziája látta őket.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY.

(Egylátás.)

Irtá PEKÁR GYULA.

A veres ember belepirult kicsit, nagyon eltalálták a gondolatát; hisz tényleg annak örült ő, hogy a többi távollétében most egyedül legénykedhetik, egymaga nyereszkedhetik a leányok körül. . . . Warkochy Gábor az ajkába harapott, de aztán tetetett vígsággal támadt vissza Tulok Sára:

— Már ugyan mit tudná kegyelmed, ki az igazi legény?! Óreg már kegyelmed ahhoz, egy-

idős a postaúttal és melegsége is csak annyi van, mint a nyári kályhának. . . . Utött-kopott hegedű már kegyelmed, kin a sátán tudna többet kanafóriázn!

— Eberkölcse legény! — lármázott Tulok Sára.

A kisasszonyok nevettek, Warkochy Gábor pedig palotás lépéssel szökdecselet oda a szuperlát-firhangos velencei tükör elé és hetykén pillantott bele:

— Itt vagyok, ragyogok!

A leányok persze mindjárt tapsolva kezdték rá a tükör gúnyolódó dalát:

«Rántsd ez szuperlátot,
Nézd, kit szemed lát ott:
Ékes, deli, szép-e,
Avagy szája tátott? . . .»

— Tátott a szája, — kiáltotta Weér Orsika a végén, — tátott!

Gábor úr csakugyan eltátotta a száját s aztán hahótáza fordult meg:

— No, leányok, ki lesz a mátkám?

— Senki! — volt rá a felelet kórusban.

Tudta a veres ember a feleletet előre, de azért mégis rosul esett neki a kegyetlen gúny. Gonoszul kezdett vigyorogni:

— No hát akkor majd sorjában elmondom én, hogy ki lesz a ti mátkátok!

A leányok kényelmetlenül néztek össze, — persze hogy volt udvarlója mindeniknek és szörnyen félték a Warkochy rosz nyelvetől. Igazuk is volt, mert Gábor úr, ki irygen leselkedett minden párra, tudott minden titkot s alkalomadtán ugyancsak gúny tárgyává tette a nálánál boldogabb szerelmeseiket. Kezde mindjárt a szép barna Thoroczky Judithon, őt Huszár Péterrel rikatta meg a kíváncsi barátnők előtt, aztán a szöke Bánffy Ágnesre tért rá. És hogy pirult Ágnes, mikor Warkochy nemcsak az élemedett Baresay Ákos tanácsurat emlegette véle, hanem a deli Rhédy Lászlóhoz való igaz szerelmét is leleplezte! «Igen, — kajánkodott Gábor úr, — a minap is láttam, mikor egy szuperlát mögött szerelmet cseréltetek, láttam, csókolóztatok! Szégyen, gyalázat! . . .» No, kezdett kicsit sok lenni a jóból, a leányok lázadva támadtak rá a veres legényre.

— De most már hagyja abba kegyelmed, — kiáltotta Weér Orsika, — mert különben majd mi tálaljuk ki a kegyelmed sok csifabb szégyenét!

BESZÁLLÁS A VILLAMOSBA.

— Veres kajdász, esűf mitugrász! — morgogta a még mindig mérges Tulok Sára, — ess le egy ágról, akadj a másokra!

A leányok pedig hadonázva folytatták:

— Még kegyelmed mer szégyenről kodácsolni? Hát van-e leány szép Erdélyországban, a kitől kegyelmed még kosarat nem kapott? Itt vagyunk mi, leányok, feleljétek . . . nem kiadtuk neki az utat külön-külön valamennyien? Hiszen tizenegy kosarat kapott csak magától Huszár Margittól, — kell-e egy tizenkettedik? Itt van lent a madaras-házban, hívassuk, — Margit te, jer csak fel egy szóra!

Elsápadt kicsit Gábor úr a név említésére. Mert hiszen voltaképp nem is e vig kisasszonyokért, hanem a szép Huszár Margitért talazkodott ő ide a Himes-házba. Még mindig remélt s őt akarta volna látni, csak hogy nem igen mert nála szembenlételere jelentkezni. . . . Most szíve dobbant, tán mégis megláthatja. . . . Ő is az ablakhoz sietett, melyen át a leányok ágaskodva pillantottak le a földszintre.

— Margit te! . . .

— Csitt, — sügta Thoroczky Judith, — ne zavarjuk, nézzétek, csak a pártája látszik, itt ül az ablakban. . . . Arra tekint a hegyek felé!

— Igen, a merre a vadászok járnak, — intett Bánffy Ágnes. — Tudom is, kire gondol. . . .

— Én is, — sziszegte Warkochy, — Tholdalagi Mihályra. . . .

Azzal a leányok hamiskásan kémkedtek tovább a földszint iránt. Beszédjük nesze alig hatott el Huszár Margithoz s a mi el is hatott hozzá, alig vette ő azt észre. Másutt jártak az ő gondolatai. . . . Egy ideig még sürgöve szorgalmatoskodott madáralattvalói körül, etette, ápolta, dédelgette őket, főként a mindeknél drágább Bül-Bül fülemülét, a kit a szemefényénél jobban őrzött. Óvatosan csukta be brassói aranyos kalitját. . . . Ezek végeztével aztán a magáé lehetett. Kiült az ablakba s orczáját a félfához szoritva, hosszan nézett el a rengeteg felé. Mintha márványba metszettek volna, nemesen nyugodt, szoborszerű arc volt az, és csak most, hogy a közeledő kürt szavát hallotta, most remegtek meg kissé vonásai a várakozás édes kételyeitől. Oh, hiszen hetek óta nőtt már az érzelmek vihara benne, s büszkesége sehogyse tudta többé tartóztatni szabaduló ábrándjait, — lelke ereje immár hiába küzdött szíve gyöngeségével. . . . Pillanatra behúnyta mély tekintetű kék szemét. És azt, a kit sóvár szíve kérdésére mindeddig nem akart, nem mert magának bevallani: tulajdon e perczben hallotta meg onnan fentről, más szájából a Tholdalagi Mihály nevet. Biborvörösré pirult s akarata ellenére is rezzenve pillantott fel a leselkedő kisasszonyokhoz.

— No Judith, — szölt legmeghittebb barátnőjéhez, — mit leselkedtek úgy rám, mit akartok?

— Szép új völgegy kívánczik hozzád, — kacagott Weér Orsika.

— De kicsoda?

— Kisasszony-látásra akar menni, — beeresztet?

Margit felkelt. Hallotta a fojtott nevetést, meg a padlódübörgést felülről és nem tudta mire vélni a dolgot. Micsoda tréfa ez? Mielőtt azonban magához térhetett volna, máris nyílt az ajtó és nagy félenken Warkochy Gábor csúszott be rajta. Illetödvé állott meg a kilincsnel.

— Hugom, — könyörgött halkán, — én vagyok. . . . És ez a tréfa csak ürügy, a való az halálos komolyság. . . .

Igazat mondott, — bizony alig lehetett ráismerni benne az előbbi vigyorgó pojáczára.

Margit elképedve sikoltott fel.

Ijesztően komoly lett. Arcát szégyen és remény sápasszították, ajaka remegett.

Margit boszúsán riadt álmodozásából: — Ejnye, hát már megint belém bojtorkodik, — mit akar tőlem?

— Azt, a mit eddig akartam. . . .

— Megmondtam tizenegyszer, mondjam még tizenkettedszer is?

Gábor urat elvakította heve, odaszökött és kaján gerjedelemmel ragadta meg a leány kezét: — Ne mondjad. . . . talán még meggondolod magad! Talán csak színes voltál eddig és most majd léssz szívből szíves. Hugom, hallgass rám, én szívem közepébe örökre feljegyeztelek, ne taszíts el, szép karvaly módjára, inkább szállj a kezemre. . . . szeress!

— De hát ereszse el már a kezemet, ha mondom! — viaskodott Margit.

Az elvakult ember azonban vérszemet kapott: — Enyém kell hogy légy! . . .

— Illetni ne merjen! — kiáltotta a habordott büszke leány.

— Egy egyetlen csókot! . . .

— Utálom kegyelmedet, takarodjék!

— No, megbánod te ezt még!

Pillanatil tartott ez a huza-vona csupán, de ezalatt minden lógó kalitka himbálózni kezdett a madaras-házban. Az énekesek vést sejtje csipogtak, röpdöstek s az öreg papagály lánczát csörgetve óbogatott: «Zülfikár! . . .» No de ez még csak hagyján, a baj ott volt, hogy a megtántorodó Warkochy hátával ép a Bül-Bül aranyos kalitjának vágódott neki. A súlyos házikó robajjal esett le a földre, ajtaja kinyílt s a drága madár ijedt trillával szállt ki rajta, el az ablakon át a zöldelő szabadba.

Margit elképedve sikoltott fel:

— Minden szentekre. . . gonosz ember, mit tett kegyelmed?! Oda a Fejedelemsasszony szerencséjé, oda az én becsületem is előtte!

Meghökent Gábor úr is, de aztán a kislelkű emberek kicsinyes aljasságával kárörvendően kacagott fel:

— Úgy kell neked! Mondottam, megbánod, de — tette hozzá kajánul, — majd megbánod te még jobban is!

Hanem ekkorra már lent termett a többi leány is. Rémültek, háborodtak ők is.

— Ördög rostélyára az ilyen latorral! — lármázott Tulok Sára, — csépeljétek az irháját. . . .

— Eh, inkább a fülemülével törődjétek, — kiáltotta Margit az ajtóhoz rohanva, — őt tartásatok szemmel. . . . tán még hazacsalogathatjuk! . . .

Thoroczky Judith kinézett az ablakon:

— Nini, itt van a tulsó lombon, ráismerek, ő az, a Bül-Bül. . . . Jaj de kár, ép most száll el, megyen, repül, arra a János király tölgye felé. . . .

— Ne félj, Margit, — szölt Weér Orsika, — az ilyen szökött madár sohse megy messzire. . . . Nem megyen el a Bül-Bül ebből a kertből, meglásd, estére hazasettenkedik. De addig is jertek, leányok, fussunk, hogy szemmel tartuk őt. . . .

— Csitt, — sügta Bánffy Ágnes, — a Fejedelemsasszony szól a fa alatt!

A leányok ijedten néztek össze.

— Margit lelkem, — hallatszott a Báthory Zsófia hangja alulról. — Megyek fel hozzád. . . .

Indult volna is már, de a kisasszonyok meg-előzték s közrefogva a bűnös veres legényt, hosszú sorral tipegtek le eléje a csigalépcsőn, a tölgyfa lábához. Margit a fejedelemsasszony kezére borúlt, bizony alig tudott szólni:

— Nagyasszonyom, elszállt a Bül-Bül madár, de Isten látja a lelkemet, nem tehetek róla. . . .

— Warkochy uram bűne, az övé! — kiáltották a többiek. És Tulok Sára pillanat alatt elmagyarázta a Gábor úr minden rakoncátlan-ságát.

Báthory Zsófia szinte megdöbbsent:

— Elszállt a jó szerencsém! . . .

Aztán epésen tört ki és rivallt rá Warkochyra:

— Pusztuljon előlem, kegyelmed. . . . Hát ved, leányom, — tette hozzá, — mit csináljak? Csak annyit mondok: ha török-szakad, a Bül-Bül megkerüljön!

— Nagyasszonyom, — könyörgött Margit, — hisz mindenemet odaadnám én érte, csak hogy meglegyen!

A Fejedelemsasszony boszúsán vetette fel a fejét:

— Úgy is illik. . . . Hiszen van itt az én udvaromban elég fürgé úrfi, a ki fára tud mászni; igérd csak a kezedet annak, a ki megfogja a fülemülét, és meglásd, mindjárt itt lesz a Bül-Bül madár!

Margitnak arcába szökött a vér. Egy darabig némán tördelte kezét.

— Nos, nem felelsz?

— Igérem, — szölt végre halkán.

— Úgy legyen, — végezte Báthory Zsófia, — hallottatok ti is!

Nehéz esend volt a szentenciára a válasz. Az egy Warkochy Gábor felett csupán a háttérből. Halkan, jelentősen szölt:

— Hallottuk nagyságod parancsolatját. . . .

A többi csak akkor tért magához, mikor Báthory Zsófia már kézen fogta a kis Ferkót s odább sétált palotásaival.

— Ne félj, Margit lelkem, — vigasztalta Judith, — jertek leányok, keressük a Bül-Bült, csalogassuk haza!

— De megyek ám én is, — vigyorgott Warkochy a szaladó leányokhoz csatlakozva. Oda-furakodott Margit mellé a fülebe sügta: «mert enyém lehetsz te még, hugom! . . .»

Margit utálattal hőkölt vissza a veres legénytől. Csak végigmérte büszkén, aztán sietett ő is a többi után. A leányok már messze jártak s dudolva dalolták a tündérvölgy lombjai alatt:

«Körösként e világ Csak felénk szép világ,
Csupa siralmasság, Nálunk van vigasság,
Busul Lengyelország, Erdélyország,
Morva- és Csehország, Tündérvölgy,
Szegény Magyarország. . . Dinom-dánom haj! . . .
Rajt' sebet török vág.

(Folytatása következik.)

X. Károly bevonulása Párisba 1824 szeptember 27-én. — Lalaisse metszete.

UDVARI ÉLET A FRANCZIA KIRÁLYOK ALATT.

Írta a «HIRES ASSZONYOK» szerzője.

(Folytatás.)

A bál kezdetét veszi. Különös pár nyitja meg. Az udvarhoz bejáratos volt egy skót nagyrúr: Huntly márkí, ki fiatal korában híres táncos volt s egykor Mária-Antoinettel nyitott meg egy jelmezes bált a versaillesi kastélyban. X. Károly emlékezett erre s azt akarta, hogy a márkí, ki bizony már majdnem nyolcvan éves volt, nyissa meg a táncot Berry hercegné kis lányával, ki alig volt kilenc éves. A vén márkíban még most se halt ki az egykori híres táncos s oly szépen lejt a táncot a kis hercegnével, hogy az egész udvar tapsol neki; hanem a fiatalság természetesen nem kísé mulat a különös pár felett.

Az ünnepély nagyszerűen sikerült, a renaissance szép ünnepélyeinek feltámadása volt; az oly előkelő, festői tizenhatodik század tért vissza. Egy fiatal, de már igen felkapott festő: Lamy örökítette meg egyes nevezetesebb jeleneteit és alakjait számos akvarellben, melyek alumba foglalva sokszorosítottak; de ma már meglehetősen ritkaság számba mennek.

Mikor Berry hercegné ebben a jelmezes mulatságban a szerencsétlen skót királyné ábrázolására vállalkozott, kinek szenvedéseit talán csak a Mária Antoinette mártírságához lehet hasonlítani, bizonyára nem gondolta még, hogy rá is nemsokára szomorú jövő fog várakozni. Nem jutott észébe, hogy a Bourbon-családnak már megvolt a maga I. Károlya, XVI. Lajos személyében; nem hitte még, hogy meglesz nemsokára a családnak a maga II. Jakabja is, a X. Károly személyében; nem is álmodott arról, hogy a következő évben ő is száműzve lesz Skótszágba, a Stuart Mária kastélyába, Holyroodba s ugyanaz a Hugo Viktor, ki a X. Károly koronázását énekelte nem rég még dicsőítő versekben, a sötét melankólia hangján fogja azt a szomorú vendéglátást emlegetni, melyet amaz ősi kastélyban a Stuartok adnak a Bourbonoknak.

V.

Az 1830. év a Tuileriákban ép olyan ünnepélyes szertartások közt vette kezdetét, mint az előző években. X. Károly egyáltalán nem gondolta, hogy ez az utolsó új esztendő-napja, melyet atyáinak palotájában tölt és még legelkeseredettebb ellenségei se hitték, hogy bukása ilyen közel van. Már az 1830. év kezdetétől valami nyughatatlanság volt a levegőben, mint a nagy viharok kitérőse előtt rendesen, de még se várta senki, hogy az események csakhamar oly fordulatot vesznek, a minőt tényleg vettek.

Az udvar mit se sejtve, gondtalanul tölti

napjait. A nápolyi király, ki leányát, a később királynévá lett Mária Krisztinát Spanyolországba kísérte, nem akart hazatérni a nélkül, hogy a Bourbon-ház fejénél látogatást ne tegyen. Május 15-én Saint-Cloudba érkezett nejével együtt. Berry hercegnő leányuk volt, nagy örömmel fogadta hát őket a francia udvar. Alig időzik a királyi pár egy óráig Sanit-Cloudban, X. Károlylyal együtt Párisba térnek. Berry hercegné május 23-án bált ad a nápolyi király és királyné tiszteletére a Tuileriákban. Majd 25-én Compiegnebe mennek. Ha a nápolyi király kísé kezdetét, Apponyi gróf «osztrák követ» fia különösen kitűnt magyar díszruhájában, a mint a galoppot járta. Reggel hat órakor még mindig táncolnak. Nem sejtik, hogy az éjszakai esemény komoly válság előjele: Azzal kezdte a tömeg, hogy székeket halmozott össze maglyaként s azokat égette és pár hó mulva azzal végezte, hogy feldöntötte magát a királyi trónt.

(Folyt. köv.)

A NAGY NAP.*

Kétségtelenül nagy nap ez a márczius 15-ike Magyarország életében is, pedig az ezer éves élet, mennyivel nagyobb nap a Jókai életében, tekintve, hogy semmi jelentékenny se történt e napon a nemzetre nézve, a miben Jókainak (ki ezentúl elhagyja neve mellől az ipsilont) része ne lett volna, holott Jókait egy a tömegek figyelmét elkerülő másik nagy esemény is érte a nap legvégén, miután a nemzet már besomagolt a maga ajándékait és elraktározta azoknak érdemeit, dicsőségét, a kik rászolgáltak. Erre a napra sok munka vár és mind be fog végezteni. Pedig a Pilvaxbeli ifjak öt-hat órát átaludtak, szóval nyolcz-kilenc óra már elvesztett és mégis elegendő a még megmaradt tizenöt óra.

Úgy tűnik fel nekünk Jókai innentől kezdve, mintha mind az, a mi ő vele amott történt, nem léteznék, mintha ő is e napon keletkezett volna. Páratlan népszerűségének lombzata e naptól kezdődik és innen veszi táplálékát, mint a fa koronája a földtől, a melybe a gyökere lenyulik. Ebből él, ebből lélekezik. Ennek a napnak az isteni nevéit felszítja, ha a népszerűség hervadozik és rögtön vele lesz megint. Gyűrűjét ha elveszti, ennek a napnak az évfordulója visszahozza. Több mint ötvenszer tér vissza, még azután is ötvenszer fejeztesse meg Jókain, a mi esetleg megkopott vagy megpatogott volna rajta.

* Mikszáth Kálmán Jókairól szóló nagy életrajzi munkájából már adtunk a múltban közvetlen megjelenése után. A könyv azonban oly fényes művészetrel van írva, hogy érdekesnek tartjuk most újra közölni egyik fejezetét, mely 1848 márczius 15-ikének eseményeit minden eddigi íróknál hűbben és hatósabban írja meg.

X. Károlynak észébe jutottak-e ezen emlékek a ragyogó ünnep alatt, melynek folyamán barátai és ellenségei egyaránt oly sok tisztességben részesítették? Alig hihetjük. Nem is mondták meg neki, hogy rakoncátlanság támasztotta a tüzet a kertben; közönséges balesetet gondolt tehát, melyet csakhamar megakadályoztak abban, hogy tovább harapódzson.

Goutant hercegné így mondja el a történeteket emlékirataiban:

«Az ünnepély rendkívül fényes volt. A mulatság javában folyt, midőn: Tűz van! kiáltások hallatszottak. A következő pillanatban egész az ablakokig felemelkedő lángokat lehetett látni; iszonyú magasságban felhalmozott székek égtek a kertben s láthatatlan kezekből dobált lampionok szállingóztak a levegőben. Általános ijedelem vett erőt a vendégeken. A zavargás szerzőit nem sikerült megdölni, bár igen sok letartóztatás történt. Az orléáni herceg igen kétségbeesettnek látszott. A király nevetve nyugtatta meg a táncoló párokat. Nemsokára helyreállt a nyugalom és a mulatság tovább folyt.»

Hallgassunk meg egy másik szemtanút is arról a benyomásról, melyet a bál reá tett. «A mi engem meglepett, az volt, hogy úgyszólván senkinek se volt igazi kedve ezen a mulatságon. A királyon kívül, kinek ajai körül örökké mosoly ült, még legnagyobb szerencsétlenségében is; Berry hercegnén kívül, a kinek arcán mindig a nápolyi verőfény ragyogását lehetett látni — ezek az udvari alakok úgy néztek ki, mint az olyan színész, a ki már századik előadásában játszik valami darabnak és csupa unottság. Unottan játszottak itt is szerepüket, mintha nem lenne bizalmunk a szindarabhoz.»

A nápolyi király és királyné, valamint a trónörökös és trónörökösne a királylyal egyidejűleg távoztak. Berry hercegné azonban, ki nagy kedvelője volt a táncnak, csak reggeli fél hatkor hagyta el a Palais-Royalt. A bál azután fesztelenebb jellegű lett. Feljegyezve taladjuk, hogy a két órakor megtartott szünet után, mikor a mulatság egész újult erővel vette ismét kezdetét, Apponyi gróf «osztrák követ» fia különösen kitűnt magyar díszruhájában, a mint a galoppot járta. Reggel hat órakor még mindig táncolnak. Nem sejtik, hogy az éjszakai esemény komoly válság előjele: Azzal kezdte a tömeg, hogy székeket halmozott össze maglyaként s azokat égette és pár hó mulva azzal végezte, hogy feldöntötte magát a királyi trónt.

(Folyt. köv.)

Ha ez a nap nincs, élete más irányt vesz, munkáit hiszen megírja, az európai hírt is megszerzi velők; de fényes karrierében másik fele, melyet nemzetének vezérérfiai közt töltött az ország első tanácsában és mindenütt, a hol a történelem szövedé, elmarad.

Petőfi talán le se feküdt vagy ha lefeküdt, nem igen aludt, mert már hét órakor reggel talpon volt, benézett Jókai szobájába, felköltötte, aztán nyugtalanul sietett a Pilvaxba. Utközben Vasvárral találkozott, ki szinte a Pilvaxba tartott. Borongós, ködös, szinte pépes márcziusi pirkadás volt, esipős szél fujdogált és feszegette a még jobbára csukott boltok czégtábláit.

A Pilvaxban még nem volt senki, csak a koránkelő Bulovszky Gyula, minélfogva még visszamentek mind a hárman Jókaiért, kinek szobájában tanácskoztak ama néhány bevezető szó fölött, melylyel a tizenkét pontot proklamálni fogja.

Kevéssel nyolcz óra előtt, most már négyen nyitottak be a Pilvaxba, de még most is kevesen voltak, a mi láthatólag lehangozta a türelmetlen Petőfit. Vártak még egy kissé: lassan szállingóztak a tegnapi «héroszok». Épen a leglármásabbak maradtak el. Megjött Emőd, Vajda, majd a hórihorgas Pálffy Albert nyitott be nagy disputában a nyalka Dobsával. Különösen megörültek bár Nyári Albertnek. Betoppant Degré, a ki vidékről jött, egy pár jurátus is beváltotta a szavát, de még mindig igen szegényes gyülekezet volt egy forradalomesináláshoz. Nem rebellis a magyar korán reggel — sopánkodott Jókai, ki Bulovszkyval egyetemben a mellett volt, hogy mint sem neveltségessé váljanak, inkább ne csináljanak semmit. De Petőfit nem lehetett eltántorítani. Különben is a kávéház nem volt néptelen. Épen szerdai nap és pesti vásár lévén, sok idegen reggelizett az asztaloknál, a kik mind kíváncsian és érdekölve nézegették az ifjúság hullámozását. Végre kilenc felé annyian gyűltek össze, hogy Jókait felerőszték az asztalra.

Jókai felállt és felolvasta pár bevezető szót, hogy «mit kíván a magyar nemzet?» «Valami villanyos melegség állta el akkor minden tagomat — írja ő maga, — érzem, hogy végzetes szó az, a mihez kezdek; de el voltam rá szánva, ha áldozatul esem is.»

Utána Petőfi olvasta el a Nemzeti dalt. Ekkorra már mind oda gyűltek a vásárosok is. S a dal refránját utána zúgták ők is: «Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk.» A «főpróba», mert annak kellett azt tartani, kitűnően sikerült. A vers feltűzte az ifjúságot s most már lelkesedve indult a megállapodások szerint az orvosi egyetem felé a Hatvani- és az Ujvilág-utca sarkán levő épület udvarára.

Még mindig nagyon kicsiny volt a csoport, de a felkardozott ifjak, kik előtt egy trikolor vitt egy nagytörmetű jurátus, felköltöttek útközben az érdeklődést. Minden lépésnél nőtt a csoport: Éljen a szabadság! Egyenlőség! Éljen Kossuth! kiáltások hangzottak. Az orvosiifjúság daczára, hogy lezkeóra volt, ott hagyván professzorait, az udvarra tódult, hol Jókai ismételte rövid beszédjét.

«Testvéreim, a pillanat, melyet élünk, komolyabb teendőkre szólít fel bennünket. Európa minden népe halad és boldogul, haladunk és boldogulni kell nekünk is. Legyen béke, szabadság és egyetértés! Követeljük jogainkat, melyeket tollunk eddig elvontak s kívánjuk, hogy legyenek azok közösek mindenkivel.»

Petőfi elszavolta a «Talpra magyart» s a menet most már az orvosnövendékekkel megszaporozva, sorba járta a többi fakultásokat. Az Egyetem-térről újra visszaindult ezerekre és ezerekre szaporodva, megállt a Hatvani-utczában a Pálffy-ház előtt, a melynek földszintjén akkoriban a «Landerer és Heckenast» nyomda volt.

Petőfi felállt a kapu alatti szögletköre. — Most egy bizottság bemegy a nyomdába s kinyomatja a tizenkét pontot. Addig türelm ide künt!

Havas eső szitált az égből. A rivalgó tömegek az esernyőket rázták a levegőben. — A nemzeti dalt is nyomassák ki, — követelte a tömeg.

Jókai felkiáltott: — Le az esernyőkkel! Hogy állunk maholnap

esetleg golyók elé, ha az esőcseppek is terhünkre vannak?

Mire suhogás támadt a levegőben, mintha ezer madár leszállna; ezer esernyő kapcsolódott le.

Erre Petőfi vezetése alatt Jókai, Vasvári, Degré és Irinyi behatoltak a nyomdába, mint a nép küldöttei. Az ajtó nyitva volt. Könnyen bemehettek. Landerer Lajos a nyomdahelyiség ajtajában várta őket.

— Azért jöttünk, — fordult Petőfi Landererhez, — hogy e két kéziratot kinyomassuk. Landerer megnézte a kéziratosokat.

— Lehetetlen, — felelte szárazon, — nincs rajta a cenzor engedélye.

A nép küldöttjei zavartan néztek össze; Landerer odasúgja Irinyinek:

— Foglaljanak le egy sajtógépet!

Egy géphez lépett most Irinyi.

— E sajtót a nép nevében lefoglaljuk és követeljük kizárunk kinyomatását.

— Az erőszaknak nem állhatok ellent — felelte Landerer ünnepélyesen és megparancsolta szedőinek, hogy munkába fogjanak.

A kéziratosokat apró darabokra metélték, hogy minél gyorsabban kiszedhesék, addig a nép türelmesen várt és ázodott odakünn, a nélkül, hogy esernyőjét használta volna.

Hogy együtt tarthatassák, Degré, Irányi, Jókai és Egressy beszédeket tartottak. Különösen Jókai derekasan viselte magát. Bele melegedett. Térült, fordult, mindenütt ott volt, mintha három példányban lenne meg. Majd a nyomdába szaladt, majd künn lelkesítte a közönséget. Az emeleten levő Kaszinóból egy mágnás magához hívatta e közben és azt a tanácsot adta az ifjúságnak, hogy be kellene venni egyik pontnak a papi jószágok elvételét is.

— Persze, — jegyezte meg Jókai, — hogy ezzel a ponttal összetörjük a többi tizenegyet.

Végre ki volt szedve a kéziratos, betették a gépbe s Petőfi, Jókai tették az első mozdulatot a gépen, hogy mintegy jelképileg a magok munkájának vállalják az előállítás tényét is. Irinyi azon nedvesen kikapta a gép hengerei közül az első példányt s rohan vele a néphez, ki az utcára.

Egyik kezében óráját tartván, másikban a nyomtatványt lobogtatva, messze döngő hangon kiáltá:

— Márczius tizenötödike délelőtt feltizenkettőre nagy idősök a magyarok történetében. Ime itt van a sajtószabadság első példánya, a nép hatalmának első műve. Akármilyen szabadsága fog is lenni egykor a magyarnak, az a dicsőség mindig megmarad, hogy a legnevezetesebbet, a sajtószabadságot magunk vívtuk ki.

De már ez előtt a szentésg előtt, e kis darabka sustorgó papir előtt még a kalapokat is levette a közönség s fedetlen fejjel állt ott az esőben, mintha imádkoznék.

A nép hatalma tehát megtermé első gyümölcsét. De milyen csodás ez a hatalom, melynek külső formáit soha se látták a magyarok, mint az Istenét, alig állt egyből, mint egy kis akaratból. Olyan egyszerűen, sinán ment minden, hogy szinte hihetetlen. Legyen világosság, mondja a nép és világosság támad. Ez alatt különben egész Pest talpon állt. A Hatvani-utczát le a Kerepesi-úti Fehér hatyúg és a Belezna-kertig sűrű tömegek tarták megszállva, a kocsiközlekedés szünetelt. Örömmámorban úszott mindenki. A kereskedők becsukták boltjaikat a vonalon és beálltak tüntetőkné. Az ifjúság féltékeny alakjai előkerültek. Dél tájban az arisztokrácia néhány tagja is ott volt látható, várakozva a nyomtatvány egy-egy példányára. A legnagyobbakhoz, a legzadagabbhoz hozzá csatlakozott a salak is. Egy kövér fickó, ki selypitve beszélt s kiből a hetvenes évek «Mohácsi bácsi»-ja lesz, nemzeti színű szűrben, «Éljen III. Lajos» feliratú lengő kakas-tollal kereste a feltűnést, de csakhamar letépték róla, hogy az ünnep méltóságát megőrizze. Bizait, a hírberd «nemzet báróját» hasonlóan eltiltották a szerepléstől. Az ifjúság vigyázott a szabadság első napjának jó hírére. Ellenben szélesre ereszté fantáziáját, s minthogy e búvós szerdai napon csak kívánni kellett valamit, mintha az Aladin csodalampája gyúlt volna ki, egyszeribe minden teljedett, hát támadtak is kívánalmak. Valakinek észébe jutott, hogy ingyen előadás kellene estére a népnek. Nosza hamar egy küldöttséget kell meneszteni a nemzeti színház

igazgatóságához, hogy adassa elő estére Bánk bán. A küldöttség csak nagy nehezen birt elhatolni a színházig, de az előadás meglett. Délután a muzeum előtt gyülekezett a sokaság. Az ifjak fölvtették Kubinyihoz örök emlékül leteendő a múzeumba, az első szabad sajtó termékeket. A künn összegyűlt nép a Talpra magyart kívánta. Már ötödször a Talpra magyart. Nem birt vele betelni.

Mily bohóság a történelem, szemben a valósággal! A krónikás összerakja az eseményeket, az indokokat, bepillantást hagy a rotogó fizekákba, a hol azokat főzték, szemléltetővé teszi a füstöt, mely a kéményen kiment, a lángot, a mely azokat felforralt, de nem képes elővárársolni a hangulatot, a milieu-t, melyben történtek. Ki értené meg, a mai leült vérel, az ifjaknak e Betlehemjárásához hasonlatos menteiből az extázisnak azt a paroxizmását, a melyet mindannyiszor előidézték a pontokkal és a forradalmi dallal? A milyen tökéletes törvényeken nyugszik a föld forgása, hogy együtt mozog a levegő rétegeivel — olyan tökéletes a történelem, a hol az események a levegőjük nélkül raktározottak el.

A Múzeumtól a városházára tódult a tömeg. Irinyinek jutott észébe, hogy a városi tanács is írja alá a tizenkét pontot.

Petőfit, Jókait, Irányit, Irányit, Vasvárit és Egressy választották meg küldöttségek. Utközben Klauzál és Nyári Pál csatlakozott hozzájuk mely utóbbi karanfogy Jókait, beszéltette el magának a nap eseményeit.

A városi tanács épen gyűlésezett, mikor odakünn a tenger morajlásához hasonló zaj jelezte a nép érkezését. Kevés vártatva betoppant a küldöttség. Irányi adta elő a nép kívánságát, mire Kaeczkovics Lajos főjegyző felelt, hogy a városi tanács is üdvözlö s kis módosítással elfogadja a reformokat. Szepessy Ferenc, a polgármester törökösen bólogatott a fejével. Holovics Boldizsár tanácsnok ellenben kirúgta maga alól a székét, hogy ő nem engedí magát elvek elfogadására kényszeríteni, zárt ülést kér előbb, a hol előbb beszélje meg a tanács a pontokat. Kinos csend következett. A tanácsnokok zavartan néztek össze. Rottenbiller elszápadt, mint a fal.

A nyitva hagyott ajtón özönlik be a nép a tanácsterembe s a méltatlankodás moraja hőmpölyög végig. Irányi Dániel felugrik a zöld asztalra, feldönt egy fatünetartót s aztán egyenest az asztal tulsó végén elnököl Szepessy előtt terem.

— Mi nem érünk rá várakozni, — kiáltja ingerülten. — Kívánjuk a 12 pont rögtön aláírását.

Nyári Pál szólni akar. Holovics neki vörösöve ágál kezével a levegőben. Tizen-húszan az ifjakból vetik magukat arra felé, hogy Holovicshez érjenek. Jó szerencse, Szepessy átérti a helyzetet. Hirtelen megragad egy tollat és aláírja a tizenkét pontot s ép olyan hirtelen ráúti a város pecsétjét.

Erre aztán leesenedett minden s a tanács zavartalanul folytathatta ülést, melynek legfontosabb határozata a nemzetörsg szervezése, melybe tömegesen beálltak az ifjak, természetesen Jókai és Petőfi is.

De a nap programja még nem volt kimerítve. Ha már minden beteljesedett, a mi beteljesedhető (hiszen a nemzeti bankot végre is nem lehet még megkapni), de miért nem lehetne megkapni Tánácsot? Egyszerre kimondhatatlan óhaj lepte meg a tizezernyi tömeget Tánácsot haza hozni. Fel Budára! kiáltozák. S mint a hőmpölyög tengeráradat, Budára indulának, a hol a helytartótanács a mai belügyminiszterium ódon házában székelt.

Utközben el kellett menniök a tüzérség mellett, hol égő kanóczokkal álltak ágyúik mellett a katonák.

Éljen a szabadság! kiálták a tömegek. A tüzérség nem mozdult.

A helytartótanács együtt volt még, pedig a gyertyákat már meggyújtották. Itt is üléseztek épen mint a városházán, mikor az ifjak beléptek. A nép elfoglalta az udvart, a lépcsőket, a folyosókat. Attól lehetett félni, hogy a vén épület beszakad a teher alatt.

Az elnököl gróf Zichy nyájas mosolylyal kelt fel s helylyel kínálta meg az ifjúság küldötteit a zöld asztalnál. Azok természetesen találtak, leültek, nagyon el voltak már kényeztetve, Nyéki, a cenzor, arany burnótos szelenczejét

A RÁTH GYÖRGY-MÚZEUM ÉPÜLETE A VÁROSLIGETI FASORBAN.

EGYPTOMI BRONZ-SZOBORCSKA.

MULATÓ TÁRSASÁG. — Dirk Hals festménye.

A HÁZASSÁGTÖRŐ ASSZONY. — Titiano Vecellio festménye.

AZ ORSZÁGOS RÁTH GYÖRGY-MÚZEUMBÓL.

fából van némely trónus, — hát mégis csak minden a régiben maradna.

Zichy Ferencz kétségkívül a kényszernek engedett. Ő az udvaron zajongó sokaság mögött egy háborgó várost s a mögött egy háborgó országot látott és semmi kedve se volt magát feláldozni, míg Bécsből napok múlva parancsot kap. Örült, hogy semmi instrukciója nincs s így engedhet. Megnyitatta a börtönt. Már akkor beállt az esti szürkület is, s jó Tánácsos kitudatván az ellátásból, nagy szemeket meresztett, midőn a börtönajtóban az alispánok alispánja, a hatalmas Nyáry Pál fogadja díkezőival, a «tavas első virágának» ne-

vezve őt. A tavasznak ez a torzonborz, elhanyagolt virága zavartan mereszté rá szemét — hogy álmot lát-e?

Nem, nem. Tiszta valóság mindez. Nyugodj meg, jó ember, ez csakugyan Nyáry Pál! De ez az üdvívalgás nem annyira neked szól, mint inkább a véletlenek szeszélyének, melyeknek labdája lettél. Nem a te kiszabadulásodért eped a nép, hanem egy börtönt akar megnyitni, mint a hogy Viktória mondá, mikor trónra-lépését jelentették: «Hozzátok ide a «Timest» és egy csésze theát, s mikor a «Timest» és a theát előhozták, nyugodtan küldte vissza. «Most már látom, hogy én uralkodom.»

Mindegy, ne félj azért, ebben az esetben nem fogja mondani, hogy zárjatok vissza. Nyujtózkozd ki, egyenesítsd fel derekadat, szegény rab, e perczen csakugyan te vagy a nemzet leg-ünnepelebb embere, ülj fel hát a diadalszekérre, mely visszavisz a sötétségből a szürkésébe.

Már beköszönt a nyirkos este. A vízvárosi templomtoronyban az esti harangszó kondult meg. Az utcai lámpák kigyúltak. A kiszabadított írók kocsiárára emelték. A kormányzó tagok, gróf Almásy Mór és gróf Török Bálint magok vezették a kocsihoz, ott kezelték vele, hogy a népek kedveskedjenek, a melyet pedig szerettek volna epéjükbe belefojtani. Sok ezer

tolta oda nekik. Degré kicsipett egy szemernyit és józúen prüsszentett.

A küldötség három kívánságot nyilvánítt. Bemutatták a 12 pontot. Zichy elolvasta figyelmesen, miközben a homloka erősen izzadt, aztán így szólt: «Semmit se tehetek ez ellen». Kifejezték ekkor, hogy a sajtószabadságot mondja ki a helytartótanács és mozdítsa el a cenzorokat. «Rendben van — felelte Zichy — a cenzorok elmozdítatnak». (Nyéki arca zöldbe-sárgába játszott). Harmadik az államfogylok kibocsátását kérték. Zichy a fejével bólintott s kiadta a rendeletet kesernyős mosollyal.

«Pedig csak a kaput kellett volna bezáratnia és el van fogva az egész forradalom vezetőivel együtt», — írja Degré. De a mily észrevétlenül válik a nép akarata hatalommá, épen oly észrevétlenül válik a hatalom semmivé. Egy ismeretlen erő, melynek oszlopai többnyire csak látszatok. A hatalom, bárhogyan absorbeálja is az egyik fél, örök időnkig a sokaságok és a trónok közt lesz megoszolva. S minél jobban eltávolodnak egymástól, annál félelmetesebbnek mutatkozik a távolból a másik ereje. Néha a szeptegést okozó fallácia tartja fenn a rendet és a legkorhadtabb állapotokat. Népek és trónok viszáljai többnyire elhibázott taktikával kezeltek. Mert a szemérmék sehol se hibázik annyit, mint ezeknek az erőknél megítélésénél. Ha a királyok tudnák, hogy a népek akarata mennyire széthúzó és mennyire tökéletlen, másképp csinálnák dolgaikat, de ha viszont a népek is tudnák, hogy milyen törekeny puha

ember sokat kitalál, valahol előkerestek egy mézeskalásos boltot, megvették a fáklyákat és azoknak lobogó tüze mellett haladt a Tánácsos diadalszekere a rivalgó, tomboló sokaság közt. A pesti oldalon a lovakat kifogta a nép s maga húzta a kocsit a Kerepesi-út torkolatáig.

Már ekkorra megkezdődött a nemzeti színházban az ingyen előadás. Theatre paré meghívott vendégekkel gyönyörű látvány, de egy ingyen előadás még sokkal szebb. A nép össze-vissza töltötte meg a páholyokat, zártszékeket és a karzatot. Mesterlegények, kofák ülnek a páholyban, előkelő delnők az olesó helyeken, ki a hová be tudott férni s még sines orffintorgatás, sem otkolonos üvegre szükség. Hiszen az egyenlőség még csak egy napos. Ilyen eseménnyel nem szabad már is rozsló bánni. Bánk bán volt ugyan kifizve, de az ünnepeles alkalom okáért a személyzet a Szózatot énekelte el. Ekkor Egressy Gábor állt ki fekete atillában, görbe jurátus-karddal és elszalvta a «Talpra magyar»-t. Akkor aztán egy hang elkiáltja: «Lássuk Tánácsosot». Néhány hang gyengén ismétli: Hozzák ide Tánácsosot! Hol van Tánácsos? A zaj folyton erősödik, míg végre orkánra fajul. Degré egy páholyból próbált beszélni, hogy Tánácsos a karzatról kiáltozott valami beszédfélét, Petőfi egy zártszékre állt fel, hogy a közönséget kívánságáról lebeszélje, nem akarván a nap komoly eredményeit a színházi komédiákkal és esetleges derült jelenetekkel összekeverni. De a lármában elveszték szavai. Mindenki beszélt, mindenki dühvel követelte Tánácsosot, többen a padot verték és a lábaikkal dobogtak, hogy nekik a világon senki se kell, csak Tánácsos.

Ekkor Jókainak az az ötlete támadt, hogy fölszalad a színpadra és onnan szól a néphez.

Úgy a mint volt, rohant fel karbonári köpönyegében s erősen behorpadt czilinder kalapja mellett egy óriási veres tollal, de egyszerre meghökken, a lába legyökerezett.

Egy tünemény állt előtte. A forradalmár előtt egy királyné. Gertrudis. A legszebb Gertrudis Magyarországon.

Laborfalvi Róza levett a saját kebléről egy nemzeti színű kokárdát és a Jókai szíve fölé tűzte, aztán a szeme közé nézett mélan, édesen, rejtelmesen. És Jókai e pillanatban érezte bizsergő ereiben, hogy ez a nézés az ő jutalma a végzettől a mai napért, és hogy ez a jutalom egy egész életre szól.

Hogy mondott-e Laborfalvi Róza e kokárda kifizésekor valamit, soha se emlékezett rá többé. Hogy ő mit mondott a közönségnek a proszeniumból, arra még kevésbé emlékezett. Minden összefolyt előtte, mint egy álom.

MUZAFFER EDDIN, AZ ELHUNYT PERZSA SAH.

AZ ORSZÁGOS RÁTH GYÖRGY-MÚZEUM.

A király is megszemlélte s a nagyközönség számára is megnyitották, bár egyelőre, legálább csak némi korlátozásokkal, azt a Buda-

pesten a maga nemében páratlan gyűjteményt, melyet a két éve elhunyt Ráth György szerzett össze a született gyűjtő szívósságával és előkelő ízlésével s a melyet özvegye, szül. Melsiczky Gizella átengedett az államnak.

NEMRÉG LEÉGETT HÁZ MONTREALBAN, HÓVAL BORÍTTA.

A DECEMBER 28-1KI VONATÖSSZEÜTKÖZÉS ANGOLORSZÁGBAN, ELLIOT ÁLLOMÁSÁNÁL.

Nincs többé lyukas harisnya. Nélkülözhetetlen minden háztartásban egy **STOPPOLÓ-GÉP** valódi amerikai minden harisnyát, vásznat és posztót kijavít, mely minden felött vagy gyermek könnyen kezelhet. Ára K 3.50 franco szétküldéssel.

WIEG TESTVEREKNEK, Budapest, V. ker. Deák-utca 16.
Viszonteljesítők kerestek, érkezőkben részülnék.

Bruyéra pipák
elsőrendű gyártmány
valódi elpusztíthatatlan Bruyér-fából

Sima pipalaj, erősen meghajlított nedvtartóval, meggyásár, selyem csóvával és szaru szopkával, körülbelül 21 cm. hosszú csak 4 kor. 50 fill. Ugyanez, de faragott Bruyér-fajból K 4.60 Kellems és száraz, ezért tiszta és utóérhetetlenül kellemes ízű dohányzás. A legnagyobb választékot dohányzó-szerekről találhatja árjegyzékemben, melyet kívántra ingyen és bérmentve küldök. Megrendelések: **KONRAD JÁNOS** kivitteli háza által **Brüx, 746. sz.** (Csehország.)
Kérje saját érdekelten gazdagon illusztrált 3000-nél több ábrával ellátott árjegyzékemet ingyen és bérmentve.

30 napi megtekintésre,

árjegyzékem feltételei szerint, tehát közzététel nélkül küldöm utánvétel a 603. számú "Népközlöny" harmadik fülszámában közzétett meggyőződéssel. Ezen harmonikának nemcsak a billentyűk, de a mélyhangok és légszelepek részére is szavatolt eltarthatatlan perzókollai vannak, továbbá 10 billentyű, 2 register, dupla hangolás, 48 hang, 3 sor trombita, mahagoni színben fényezve, fekete léscsészé színes színekkel. Nagysága 31 x 43 cm. Parabja K 7.40 Magyar önképző-iskola minden harmonikához ingyen. Olesőbb és kisebb harmonikák a harmonika-játékos megtanulására főleg gyermekek részére K 2.50, 3.20, 3.80, 5.20, 5.80, finomabb harmonikák K 8.60, 9.50, 10.40, 11.40, 13.50, 14.20 árjegyzékemből választhatók. Harmonikáimra nincsenek vámköltségek, mert minden darab csehországi készítmény. Kértem ezt figyelembe venni. Nincsen közzététel, Becserelés megengedve vagy a pénz vissza. Székiadás utánvétel az érezhető hangszer-kivitteli cég által:

Konrad János Brüx 743. sz. (Csehország.)
Nagy képes magyar árjegyzék 3000-nél több ábrával kívántra ingyen és bérmentve.

ANYAK!
Óvjátok gyermekelket a hátgerinc elgörbülésétől!
Hátgerinc elgörbülésében szenvedő

15 éves leány műfűző alkalmazása előtt. a fűző alkalmazásával.

Keleti J. testgyógyászati műintézetét készít jóállású és a legelőbb gyári árak mellett; Hessing vagy Dollinger tanár **Műfűzőket**, rendszer szerint, hátgerinc stb. elferdülésének gyógykezelésére.

Egyenestartók hanyag testtartás megállítására. **Mellfűzőket** plasztikai párnázással stb. **Járó- és támgépeket**, Hessing rendszerre szerint, a boka- és csípőszület gyulladása stb. **Műlábakat és műkezeket** a legújabb technikai kivitelben, több évi jóállás mellett! — **Gyógy-szoborna-készülékek**, valódi amerikai és angol gyártmány, nagy választékban! 10956

Kérjen ingyen és bérmentve legújabb képes árjegyzékét

KELETI J. orvosi műszer-gyáros, BUDAPEST, IV., Koronaherceg-utca 17. sz.

Jól járó feketeerdői óra

szépen faragott szekrényben, megbízható, jó szerkezettel, 3 évi irásbeli jóállással, fehér esonmutatókkal és számmal, 18 cm. magas, teljesen felszerelve, aranyozott súlyokkal csak **2.80 korona.** Évente több mint 50,000 órái küldök szét m. t. évem legnagyobb megelőzésére. Ez az eddig egyedül álló szám legjobb bizonyítéka ezegem megbízhatóságának. Minden, még oly kis megbízást is a legnagyobb lelkiismeretességgel eszközök. Székiadást utánvétel

KONRAD JÁNOS
órágyár Brüx 742. sz. (Csehország.)
Nagy képes magyar árjegyzékemet 3000-nél több ábrával ingyen és bérmentve küldöm.

BORHEGYI
BORVIZ SZIKLÁBÓL FAKADÓ TERMÉSZETES
GYÖGYÉSZŐDÍTŐ SAVANYUVIZ
FORRÁSKEZELÉSŐ BAROT, HARMOSZÉN MEGYE
VEZÉRNÉPVISELŐ: **NÁDAS MÁRTON** TELEFON 2-38.
BUDAPEST, CSÉVARTY U 66

BELICZAY BÉLA
mézeskalácsos és viaszgyertya-öntő
Budapest, VII., Csányi-utca 3.
(Saját házában.) 11431

Raktárában kapható saját készítményű finom mézeskalács, fehér és diszített viaszgyertya, méz, fehér és sárga viasz, legjobb minőségű viaszmasz kicsinyben
Telefon 28-05. és nagyban. Telefon 28-05.

Rozsnyay Mátyas **chininezukorkája** iztelen chininből.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fúmel vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen! Nem keserű!
Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, akik keserű chinin bevenni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyay Mátyas nevelésére olvasható. 11266

Rozsnyay Mátyas
gyógyszer-tára
Arad, Szabadság-tér.

VASÁRNAPI UJSÁG

SZERKESZTŐ: **HOITSY PÁL.** FŐMUNKATÁRS: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, JANUÁR 20.

3. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.)

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A "Világkrónika"-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

Magyar királyi államvasutak.

Érvényes 1906 október 1-től.

Közvetlen vonatösszeköttetés

Paris—Ostende—Wien—Budapest—Belgrád—Sófia és Konstantinápoly (illetve Orsova—Bukarest—Constanza és Konstantinápoly) között.

Marcheggen át.

*8 25	naponta	7 30	ind. Paris	érk.	7 33	*11 35
8 05		4 46	" Ostende	érk.	9 52	
9 05		6 10	" W. en Wb.	érk.	8 00	7 35
		6 49	" Wien Stb.	érk.	7 10	7 02
10 00	naponta	7 37	ind. Marchegg	érk.	6 00	6 13
1 40		11 00	érk. Budapest ny. p. u.	ind.	—	3 01
	kedd, csüt., vas.	11 20	ind. Budapest ny. p. u.	érk.	10 55	
	szerd., pént., hétfő	5 40	érk. Belgrád	ind.	4 17	
	esüt., szomb., kedd	10 43	" Sófia	ind.	8 15	
			" Konstantinápoly	ind.	3 16	
2 25	szerd., szombat	11 30	ind. Budapest ny. p. u.	érk.	12 32	1 15
12 25		8 53	érk. Orsova	ind.	3 15	2 55
11 40	esüt., vasárnap	6 11	" Bukarest	ind.	7 25	5 55
		10 55	" Constanza	ind.	2 25	
	péntek, hétfő	11 30	" Konstantinápoly (pózhajó)	ind.	kedd, szombat	10 00

VERSENY ÉBRESZTŐÓRA

amerikai rendszer, minden helyzetben jól járó, szolgálatképes jó minőségben. jó és pontos járásért 3 évi írásbeli jóállással, darbja K 2.90, 3 darab K 8.— Éjjeli világító számlappal K 3.30, 3 darab K 9.— Kockázat kizárva! Becserelés megengedve, vagy a pénz vissza! Székiadás utánvétel vagy a pénz befizetése mellett

KONRAD JÁNOS első órágyár
Brüx 739. szám (Csehország.) Nagy képes 3000-nél több ábrát tartalmazó magyar árjegyzékemet órák, arany- és csipő-árakról kívántra ingyen és bérmentve küldöm.

KÖVERSEG korai vónség. Kincs, arany, sok pénz mit ér, ha nincs egészség? Félő minden betegségnek kezdetét az emésztési savarok és az elhissodás okozza. Azért kell ideje korán, ha a haj nincs még elharapódva, csak egy kísérletet tenni a világhírű Mandor-porrá, melynek ára azért oly csekély, hogy minden embernek módjában legyen azt megkísérteni. Mandor egy doboz 2 kor. 50 fillér. Tekintélyes orvosi és vegyész bizonyítványokkal és utasításokkal utánvétel, vagy a pénz befizetése mellett, szétrüldi

Mad. Mandl Ida, Bpest, Károly-kört 2/V TOROK JOSEF
gyógyszerész, Király-utca 12. sz.

Sok millió előkelő urhölgy használja a világhírű Földes-féle

MARGIT-CREMET,
mely zsírtalan, ártalmatlan s rögtön szépít. A Földes-féle MARGIT-CREME gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer szepők, májfoltok, bőrtakák, pattanások, kiütések s mindennemű bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasznála után erőli mindenki meg fog gyógyódni

Postán utánvétel vagy a pénz előzetes befizetése után küldi a készítő

Földes Kelemen gyógyszer. Arad. Budapesti főraktár: **Török József** gyógyszer. Király-u. 12. * Andrássy-út 29. Kapható minden gyógyszerüzemben.

Csak "SICULIA" nével ellátott üvegek valódiak

A Málnási **"SICULIA"** forrás-víz
a sós savanyuvizek királya.

Szklaretegeken átfurt artézi-forrás. A gyomorégést rögtön megszünteti. Páratlan étvágygerjesztő. Azonnal ható különlegesség a gége, tüdő, torok, gyomor, vese, hólyag hurutos bántalmait ellen. Korányi, Kety, Nuriásán, Tausk, Riegler tanár urak szakvéleményei a MALNÁSI Siculia forrást a kontinens legdusabb természetes alkalikus sós savanyuvizének minősítik. — Magyarországi főraktár: **Brázay Kálmán** BUDAPEST, József-kört 37.

Kapható minden gyógyszerüzemben, drogua- és fűszerkereskedésben. TELEFON 50-40.

FARSANG FALUN. — Kötész Károly rajza.